

0/95

Šklíba

pravidelný měsíčník pro pobavení i poučení
Vydávají studenti Biologické fakulty Jihočeské univerzity

OBSAH

- 1 ... Šklíba o sobě aneb Seznamte se, prosím
 2 ... **ŠKOLA:** Interview s...
 3 ... Komentáře k fungování školy
 4 ... Hodnocení přednášek
 5 ... V potu tváře...
 6 ... Dnes třeba o E-MAILu
 7 ... Limnolozi na Lužnici
 7 ... Gangy
 9 ... Ze života
 10 ... **VĚDA:** Návrat konopí
 11 ... Divocí sobi
 14 ... O opylování vodních rostlin
 15 ... Střepy ze světa vědy
 17 ... Mattoni Awards
 18 ... **CESTY:** Tynés 95 aneb pravdivé svědectví obětí kurzu...
 20 ... Akce „Krachy 95“
 23 ... **VLASTNÍ TVORBA** - Kolotoč povídek, básniček, pohádek a esejí
 30 ... Z vlastní kuchyně
 31 ... **KULTURA:** Dračí doupe
 32 ... O knihách vážně i nevážně
 33 ... Výstavy
 34 ... Hudba
 36 ... Divadlo
 37 ... Film
 38 ... Sport
 39 ... Kardiologická poradna, kvíz
 40 ... **INSERÁTV**

Seznamte se prosím ...

Ahó! Jak se máte? A proč se díváte tak divně? Nemračte se, jo?! Já se na Vás taky nemračím. Tedy, alespoň to na mě není hned vidět jako na Vás, kakabusové! Smát se mi můžete, to mě příjemně šimrá na stránkách, ale mračáků já se bojím. Tak si to nechte. Cože? Co říkáte? Že se mám aspoň představit, když už tak hudruju? Ach, promiňte mi ten bezvýznamný prohrěšek. Hned to napravím. Já jsem Šklíba, Váš nový fakultní časopis. A kdo jste vy? Víte to?

Ptáte se asi, kde mám tatku a mamku. Hmmm ... Jééé, to by mohlo znamenat, že byste třeba rádi slyšeli jak jsem se narodil. Není to žádné tajemství natož pak nějaký secret, jak by řekli mnozí. S radostí Vám všechno povím. Bylo to jednoho říjnového rána. Ve vzduchu bylo cítit vzrůstající napětí a pak to na mě přišlo. Už ani nevím přesně na koho, ale stejně to byl teprve začátek. Za pár dní se kolem mě točilo už asi patnáct tatků a mamek. Málem jsem se potrhál smíchy. Ale měl jsem štěstí. Existoval jsem zatím jen v myslích a představách svých rodičů a tak vlastně nebylo co potrhát. Cha, říkáte si, že jsem určitě spadl na hlavičku. To se však hrubě mýlíte. Nenarodil jsem se ani hlavičkou napřed ani odzadu, ale tak nějak odprostředka. Nejdřív se objevilo moje tělíčko a pak teprve hlava a pata. Máte pravdu, nebylo to snadné. Nakonec se to mým rodičům přeci jen podařilo. No vidíte a tady mě máte. Jsem sice ještě batole, ale spoustu toho už vím a strašně se těším až vyrostu.

Velká událost byla, když se mi rodičové snažili vymyslet jméno. Vypadali tak sklesle a bezradně až mi jich bylo skoro líto. Pak se najednou vzpamatovali a vymysleli spoustu podivných slov. Ještě teď mě ve snách straší přízraky Hlasitého chřestu, Výlevníka, Hrašiše nebo dokonce Děsnýše. Měli však i lepší nápady. Vilyš a Chachája mě docela rozesmáli. Strašně se mi líbily jména Šášeň a Brutopýr. No nejsou roztomilý? Ale stejně to nakonec dopadlo úplně jinak. Právě ve chvíli, kdy se mělo rozhodnout jestli se budu jmenovat Moa nebo Vampýr, vklouzla do pokoje nádherná černá kočka a ode dveří se ozvalo elektrizující: „Šklíba, kde jsi?!“ A mě bylo hned jasné, že se tak budu jmenovat taky. Možná se někomu z Vás jako Šklíba nelíbím. Tak ať. Podívejte se na své jméno. Taky s ním každého nenadchnete a přesto si celkem v pohodě existujete. A mě se Šklíba už líbí.

Když mě pojmenovali, začalo takové divné období, kdy jsem ničemu nerozuměl a vlastně si z něj vůbec nic nepamatuju. No a pak je teď a Vy mě držíte v rukách. Opatrně! Jo? A jestli na mě budete svačit, budu pěkně mastňák a pak teprve uvidíte!

Redakce

Škola

Interview s ...

Tato a následující stránka na vás od příštího čísla budou promlouvat slovy profesorů a studentů. Co že to ve skutečnosti znamená? Bude zde možno nahlédnouti do života pokaždé jednoho z profesorů naší fakulty a to formou interview. Jak takový rozhovor správně provádět, radí následující řádky (berte je prosím s rezervou).

To se odhodlá jeden z řad studentů, prohlásí se za "intervyučka", vezme si diktafon (možno nahradit kazaťákem s mikrofonom) a navštíví předem vybranou obět své novinářské vášně buď v její pracovně (nedoporučuji jídelnu, neboť se setká buď s naprostým ignorováním, či s podstatně bouřlivější reakcí), nebo (ti odvážnější) v jejím brlohu - tedy bytě. Slušně, ale hlasitě, zaklepe: „Tak to jsem já - "intervyučk z Cuku" a přišel jsem s vámi natočit rozhovor“, nebude čekat na pozvání a vtrhne dovnitř, zašticen mikrofonom. Pak získá (jakýmkoli způsobem - nebudu zde podávat popis prostředků, neboť vím, jak jsme všichni vynalézaví, je-li potřeba získat např. zápočet) odpovědi na své inteligentní, vtipné, dotěrné, nepřijemné, osobní a další otázky. Během této nelehké činnosti se nechá pozorným hostitelem zlákat k drobnému pohoštění (doporučuji návštěvy v době oběda či večere), samozřejmě jen aby neurazil, a po tom všem obezřetně opustí místo činu. Se získaným zvukovým záznamem se uchýlí do ústraní, převede ho ve formu psanou a v pravou chvíli s tímto corpus delicti vyrukuje na světlo.

Pytris

... tentokrát se Šklíbo

Šklíbo, proč se tak blbě jmenuješ?

Narodíš se a už to jede. Jméno si nevybereš, ...

Koho považuješ za svůj vzor?

Sebe.

Ty si nějak moc věříš. Kde bereš tolik sebevědomí?

Bez komentáře.

Pro co žiješ?

Pro Vás, mů roztomilí čtenáři.

Četla jsi někdy Neživu?

Ohó, máš na mysli ten hravý, duchaplný a vtipem sršící občasník?

Jo.

Tak ten jsem bohužel nečetla.

Které zvíře a kterou rostlinu máš nejraději?

Myšičky na brusinkách.

Když už jsme u té potravní otázky, zeptám se Tě, čím zapiješ takovou baštu?

Malinovou šťávou z čerstvých ostružin.

A co takhle pivo, to Ti nechutná?

To spíš rum, v něm je ta pravá inspirace. Po pivu mi hrubne hlas a skrípe pero.

Kdo Tě naučil mluvit?

Maminky.

Ty máš víc maminek?

Nóó. To víš, jedna by to nezvládla. Byl to hodně těžký porod, to moje narození.

Tak a teď něco ze života fakulty: Jak se Ti líbily volby?

Čekala jsem větší vzrůšo. Taký mě překvapilo, jak málo studentů má tahle fakulta.

Vidím, že se Ti při vzpomínce na volby vysunují drápky. Jsou pěkně ostré.

Každý potřebuje zbraň.

Na co, nebo proti komu?

Proti lidské pohodlnosti, ignoranství a blbosti. Ale říkám si, je to jejich věc, není-liž pravda. To my kočky, i když jsme pěkně mrchy, víme, co je pro nás dobré.

A co je pro vás dobré?

WHISKAS.

Vidím, že's hodně ovlivněna reklamou.

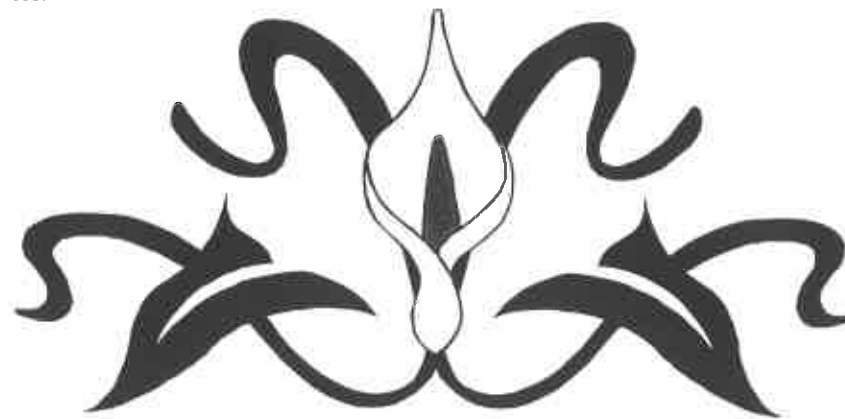
Jo, je to můj koníček. Výborně se při tom bavím.

Kterou máš nejraději?

Všechny.

Je mi líto, Šklíbo, ale budu muset náš rozhovor ukončit. V dalších číslech budou obdobná interview s profesorstvem. Můžeš nám prozradit, s kým bude ten příští rozhovor?

Nééé!

Komentáře k fungování školy

Tato rubrika by měla být jakousi arénou výměn názorů, pocitů a nápadů, které se objevují v našem každodenním životě. A aby to nebylo příliš zmatečné a široké téma, zůstaneme jen ve světě vysokoškolském, zejména pak u naší biologické fakulty.

Budete-li mít na něco pífkou, můžete se odreagovat napsáním alespoň trochu inteligentního článku na téma, které Vás zrovna rozpaluje. Když se Vám nadto ještě podaří přidat nápad co s tím kloudného udělat, budete mít přejmenším šanci ovlivnit spoustu svých kolegů, kteří zatím jen pokradmu reptají nebo se dokonce mylně a samolibě domnívají, že se jich to přeci netýká. Od rozpoutané diskuse mezi studenty je pak už jen krůček k převedení problému do otevřeného dialogu mezi studenty a profesory. Samozřejmě to může fungovat i obráceně a páni profesori mohou sami začít polemizovat se studenty o jakékoli věci.

Mnohdy nezadržitelný proces osifikace každé školní (i jiné) instituce má na naší fakultě jisté, nesporné pozitivní vlastnosti. Za prvé ještě probíhá a za druhé je relativně pomalý a tudíž i zásadním změnám dosud otevřený. Proč tedy nevyužít této možnosti a neozvat se, když se nám něco nelíbí. Předpokládá to pochopitelně i vysoce inteligentní přístup a vedle pranýřování představitelů fakulty (případně celého školství) i konstruktivní spolupráci. Záleží jen na Vás, milí soupeřníci ve vzdělávacím procesu, jak se k této možnosti zachováte. Věříme, že Vás alespoň v skrytu duše napadne, že pasivita a ignorance není to pravé ořechové.

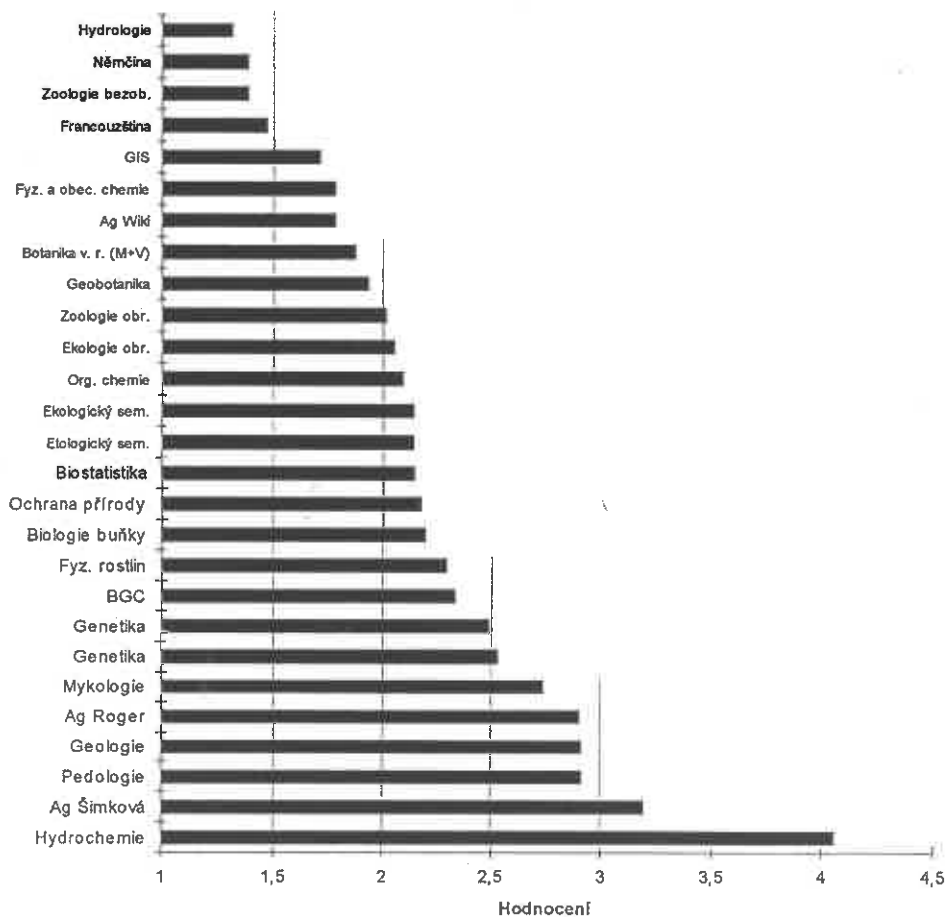
Závěrem bychom ještě rádi podotkli, že příspěvky zde zveřejněné mohou též srovnávat naši fakultu s jinými a případně i vyzvednout některé její kvality, které bezesporu má.

Hodnocení přednášek

Tak tu máme zase nové hodnocení přednášek! A víte, že se letos sešlo jenom padesát dotazníků? Kolik že je nás na fakultě...?

Cílem hodnocení má být vytvoření „ideálního“ nebo alespoň takového stavu, kdy bude přednášející profesor a samozřejmě i obsah přednášeného co nejpřijatelnější. Proto po každém semestru probíhá bilance, která má ukázat, jak se studentům přednášky líbily. V případě výraznějšího posunu směrem k „pětkovému konci“ se mohou udát „personální změny“ (samozřejmě v rámci možnosti) se záměrem zlepšení stávajícího stavu. Vzhledem k tomu, že studenti přicházejí s přednáškami do styku dnes a denně, měla by jim jejich kvalita ležet na srdci (je to přeci v jejich zájmu!). Proto je zarážející, že i tak nenáročná akce, jako je vyplnění dotazníku, se letos zúčastnil jen pouhý zlomek studentstva. Při takové účasti je pak velmi problematické vytvořit nějaké objektivní hodnocení. Jedná se vlastně názor jen určité části studentů, se kterým zbývající většina nemusí souhlasit (ale jak se zdá, příliš jí to nevadí).

A zde je předběžné hodnocení:

V potu tváře ...

Nevím, nevím jak moc bude tahle stránka pro Vás atraktivní, ale uvidíme. Představa je taková, že by se zde postupně představily ty nejzajímavější bakalářské, magisterské a doktorandské práce. Měli byste mít možnost dozvědět se téma, školitele a jméno toho dotyčného, který se s ní lopotí. Ale nejen to. Rádi bychom také zveřejňovali Vaše názory na to, co děláte, kdo a jak Vás vede a jestli Vás to baví. Záleží jen na Vás zda budete sebekritičtí, povzneseni nad cokoli nebo jen tak obyčejně sdílíte. Pro ostatní by to mělo být inspirací či varováním při rozhodování, do kterého to oborového chomoutu svou hlavu v budoucnu strčí.

Miloslav Devetter (IV. roč.), vedoucí práce - RNDr. Jaromír Seďa
Sezonní cykly planktoních viřníků vodárenské nádrže a jejich vztah k dynamice crustaceoplanktonu.

„Téma své práce jsem si sám vybral a spolu se školitelem formuji její image (což není samozřejmostí). Postoj školitele je vstřícný, akceptující i jiné než jen svoje názory a přístupy. Celkově se moje mag. práce jeví nadějně a jsem v celku spokojen.“

Petr Horn (V. roč.), vedoucí práce - Doc. RNDr. Karel Prach
Ekologická studie invazního druhu *Reynoutria japonica*

„Práce je na jedno téma, takže mi umožnila plně se specializovat a neztrácet čas. Už mám jednu publikaci a poster. Doporučuji lidem, co chtějí mít rychle výsledky.“

Jírka Dušek (IV. roč.), vedoucí práce - RNDr. Jan Květ

Chování rostlin ve vegetačních čistírnách ve vztahu k jejich zatížení a účinnosti

„Uvedené téma své magisterské práce jsem si vybral sám, protože jsem již předtím pomáhal s odběry biomas. Na této práci si velmi cením toho, že výsledky mohou být přímo využity v praxi. Školitel je prima!“

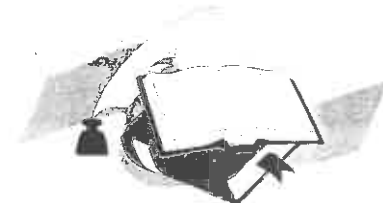
Standa Mihulka (V. roč.), vedoucí práce - Doc. RNDr. Karel Prach
Invazní druhy rostlin v krajinném měřítku

„Téma má poměrně široký záběr, nejenom ekologický, což mi vyhovuje. Školitel mi plně umožňuje podílet se na jeho tvorbě a jeho přístup je celkově vstřícný. Práce je velice dobře zajištěna. Doporučuji dobrodružným povahám.“

Jana Matoušková (III. roč.), vedoucí práce - RNDr. Šárka Klementová
Vliv iontů kovů na fotochemické odbourávání chlorovaných fenolů

„Práce je na víceméně chemické téma. Školitelka je velice vstřícná a vždy ochotná poradit. Mám možnost poznat nové metody a pracovat na různých ústavech. Doporučuji každému, kdo nemá odpor chemii, pokusničení a nebojí se rakoviny kůže.“

Bert

Dnes třeba o E-MAILU

Tuhle jednou mě na cestě do menzy odchytila jedna kolegyně se zvláštním dotazem. Chtěla založit poštovní schránku na elektronickou poštu - E-MAIL. Napadlo mě, že asi nebude na škodu o E-mailu něco napsat. Tím spíš, že s jeho pomocí můžete posílat dotazy a připomínky, případně i příspěvky do našeho časopisu.

Tak nejdřív, co to vlastně je? E-mail se moc neliší od obyčejné pošty až na pár drobností. Pro nás, pro studenty je asi nejdůležitější cena: zadarmo. Nezanedbatelná je také rychlost doručení, která bývá podle vzdálenosti od minut do pár hodin. Jen listovní tajemství tu nemůžete čekat, ale to pořádně nezaručí ani Česká pošta.

Začneme třeba optimistickým předpokladem, že už vám někdo něco poslal. To zjistíte při přihlášení do sítě, kdy se objeví mimo jiná hlášení taky řádek provázený zvukovým znamením, vypadající asi takhle: 1 new or unread mail message. Z toho můžeme usoudit, že si už někdo zjistil vaši E-mailovou adresu a něco vám poslal. Moje adresa vypadá například takhle: slava@bio.bf.jcu.cz Podezřelý znak @ se nazývá v hantýrce zavináč a odděluje části adresy: doménu určující odkud jste a jméno, které je u nás přihlašovací jméno do sítě (Login name). Z toho vyplývá i má odpověď na otázku oné kolegyně. O nic nemusí žádat pokud má na síti jméno. (A to jistě má naprostá většina studentů naší fakulty.)

Teď jen potřebujeme znát jak se používá program pro práci s poštou. Pokud pracujete ve Windows pak si najdete ikonu koníčka s popisem Pegas, pro otroky DOSu nebo úspěchance, toužící jen poslat mail a jít pryč, doporučuji dosovský program pmail.exe. Najdete ho na disku f:\ v adresáři f:\pmail. Přiznávám, že je přece jenom rychlejší máčkat klávesy než se honit po obrazovce s myší. Nechám ale na každém jakou variantu zvolí. Můžete třeba spouštět pmail.exe z Windows, ze Správce souborů. Vzhledem k omezení místem zkusím jen co nejstručněji popsat dosovský program, na verzi pro Windows si počkejte do příštího čísla. Rád bych vás poprosil ještě než začnete cokoli dělat, abyste četli to co se snaží program říct. Ušetříte si tím mnohé problémy a neplatí to jen pro tenhle případ. Náповěda pod klávesou F1 taky není k zahození.

Pmail.exe vám po spuštění ukáže obrazovku se 7-8 řádky. Pokud máte zrovna novou poštu je prvním řádkem check for New mail, dál jsou tam asi nejdůležitější volby Send a mail message (pošli zprávu) a Browse mail messages (prohlížení starších zpráv). Úplně nejdřív ale doporučuji použít řádek nazvaný Preferences, potom General settings kvůli nastavení vašeho jména (Personal name). Zaměňte tam všechny znaky s čárkami, háčky a podobně. Pokud budete nacionalisticky trvat na diakritice ve vašem podpisu, elektronickou poštu stejně nepřesvědčíte a navíc svým přátelům pošlete mail podepsaný zkomoleným jménem. Tak pro zajímavost, třeba písmeno š ve vašem jméně dojde jako Tau, ještě lepší je č, to nahradí šest znaků: florin. A teď můžete bez obav mailovat. Po menu se pohybuje šipkami a klávesami Enter a Esc (escape = útek). Pokud právě čtete od někoho mail, můžete mu odepsat po stisknutí klávesy R a odentování všech položek v nabízeném menu. Užitečná je taky klávesa F2, kterou můžete najít adresu studenta na naší síti po zadání kterékoliv části jeho jména. Tu vložte do řádku To:, řádek Subj: je pro stručný popis zprávy. Při posílání mailů po naší síti (v rámci učebny) nemusíte vypisovat doménu, stačí bohatě jen jméno. Hotová zpráva se posílá současným stiskem kláves Ctrl a Enter. Budete-li chtít poslat tutéž zprávu více lidem, můžete do položky To: napsat víc adres oddělených čárkami, nebo v menu vyvolaném F9 napište adresy dalších lidí do položky Cc: (carbon copy). Tady se taky dá, při rozvinuté skleróze, nastavit zachování kopií odeslaných dopisů (Keep a copy?). Při prohlížení dopisů (Browse mail messages) pak stačí stisknout F10 a vybrat k prohlížení schránku (folder) COPYSELF. Lze nastavit i potvrzení o doručení zprávy (Confirm delivery?) nebo přečtení zprávy adresátem (Confirm reading?). Užijte je ale s mírou.

End

Slava & Zombik

Limnolozí na Lužnici

Možná o tom ani nevíte, ale 20 - 22 října proběhlo v Budějicích a na Lužnici první celostátní setkání mladých limnologů, jinak též lidí - študáků i nedávno graduovaných, kteří se snaží páchat vědu i praxi okolo těch našich rybníků, řek a jezer. Akce to byla napoprvé nečekaně zdařilá, zúčastnilo se jí 25 lidí z různých oblastí hydrobiologie, z nichž se většina prezentovala svým příspěvkem o problematice, kterou se zabývá. Součástí akce byla i exkurze po Třeboňsku včetně Třeboňských sádek, stejně jako večerní kulinářské orgie nad hromádkou kaprů a nechybělo ani něco lahodného moku. Možná bylo trochu škoda, že se nezúčastnilo více lidí z naší fakulty, když to tu máme vlastně za rohem. Nicméně za rok se bude akce opakovat, tak jste zváni i vy. Myslím, že je na místě na závěr poděkovat organizátorům za dobrou akci.

Míla

Přiznivci tajemna, záhadných rébusů a především baječných her!

Je na Vás přichystáno několik strašidel, komplikovaných situací, rébusů a spousta legrace a povyražení. Určitě přijďte v co nejhojnějším počtu, čím víc vás bude, tím víc si užijete. Žádné zvláštní dovednosti nebo schopnosti nepotřebujete, stačí chut' hrát a přijít (se spoustou kamarádů).

TAKŽE: 24.11. V 17.00 pod Černou věží.

ps: ptejte se na k4 808 Bára

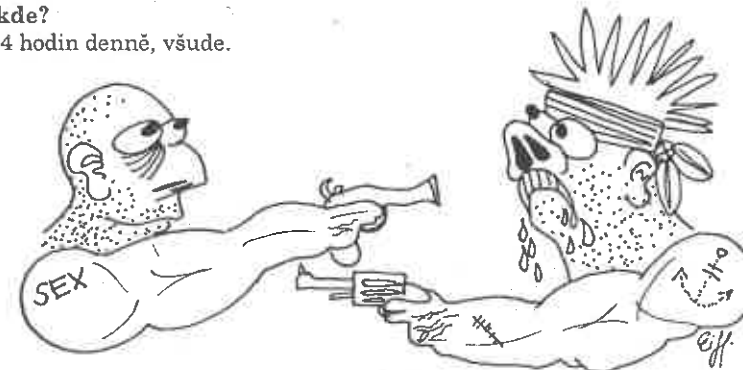
Gangy

Vážení a milí pistolníci! Do zbraně! Začíná být nebezpečné vycházet po setmění! Několik zákeřných padouchů vyrazilo za kořistí, obalamutilo nic netušící a nevinné spoluobčany, aby znevážilo počestnost a morálku v našem, až dosud poklidném, městě. Když už tedy mravní řád padnul, neváhejte a zachraňte alespoň holé životy! Ozbrojte se (nejlépe po zuby) a urychleně se připojte k některému z padoušských gangů. Bossové Vás jistě rádi přivítají. Můžete pochopitelně bojovat na vlastní pěst, nicméně v takovém případě se Vaše šance na přežití rapidně snižuje. Každá minuta je drahá!

Nechť každý účastník vezme na vědomí tato tvrdá a nelitostná pravidla boje:

Kdy a kde?

24 hodin denně, všude.

Úkol:

Zastřelit (jakkoli) a nenechat se zastřelit

Zbraně:

na přílepné projektily
špuntovky (s velkými špunty)
na pingpongové míčky

Vstup do aktivity:

Aktivním střelcem jest ten, kdo má

- alespoň 1 000 lir (tj. 1 život)
- na oděvu viditelně připnutý znak (placka příslušné barvy) svého gangu

Zisk životů:

Životy získáš od svého bossa, nebo když zabiješ. Když ti dojdou, je jen na jeho uvážení, kdy a kolik ti přidělí (bude-li mít z čeho).

Zisk placky:

Placku získáš tak, že si ji sám vyrobíš a to dle kritérií toho gangu, který sis vybral. Po připnutí placky se stáváš aktivním střelcem (a obětí ...) alespoň po dobu trvající 120 minut, nebo do té doby, kdy ti dojdou životy.

Souboj:

Útočník vykřikne svůj nebo gangový bojový výkřik a střílí.

Výsledky souboje:

- 1 živý a 1 mrtvý
 - 2 mrtví
 - 2 živí
- a) Mrtvolka odevzdá 1 svůj život v podobě tisíce sicilských lir úspěšnému střelci a 5 minut setrvá na místě (po tuto dobu je samozřejmě vyřazena z boje). V případě deště, či jiné nepřízně, jest možno odebrati se na nejbližší zastřešené místo. Vítěz přijme 1 život od ulovené kořisti a věnuje se dalším cílům. Je nečestné, čekat na obživnutí jeho oběti a tento prohrěšek se bude řešit jako interní záležitost gangu (odejmutí životů, ...).
- b) Obě mrtvolky družně setrvávají na místě. Nepřízeň počasí viz výše. Jest jen záležitostí čestné dohody, že se oba po procitnutí vzdálí od sebe před započítím nového vzájemného souboje (jest jen jejich problémem, když se budou neustále střílet na místě a setrvávají tam do konce svých bídých životů (tentokrát skutečných).
- c) Souboj pokračuje.

Střelba do civilistů:

Civilistou se rozumí jakákoli osoba bez placky. Střelba jest samozřejmě možná, ale:

- civilista může být velmi inertní a nezemřít
- civilista může být velmi temperamentní a vrhnout se s tebou v pěstní souboj a potom věz, že pěst může být velmi silnou zbraní
- civilista nevlastní žádné liry a je tudíž jako terč zcela bezcenný

Rozšiřující pravidla:

Jsou zcela v kompetenci jednotlivých bossů (těm se však doporučuje projednání na radě bossů na neutrální půdě).

Vaši bossové:

Šakal
Barbara
Piños ... a třeba i někteří další

..ááá, celík zlatobýl, jeho listy jsou typický tím,...že nejsou typické vůbec ničím...
(Š. - okolí Křivoklátu)

...v Americe jsem moc nenavštěvoval města, vlastně největší, v kterým jsem byl, byl...New York...
(Š. - nádraží Beroun)

...nad prestižními americkými časopisy:
„Jéé já jsem ještě nepochopila ani ten nadpis. Ale to nevadí, v angličtině na tom prej stejně nezáleží...“

...při intenzivním lovu vírníků:
„Pojďte ke mně, futínci, tak teď jsem vás skoro měl, hajzlové...“
(Pavel B. - okolí Křivoklátu)

...jeden z pedagogů omotávající se chmelovou ratolestí:
„Ježiš, já mám absták...“ (Š. - Skryje)

...během terénní praxe - neskrývaná pobídka k ničení přírody:
„Tam, jak bude cedule *zákaz vstupu*, běžte nahoru...“
(Š. - průzkum přírody u Čertovy skály)

...opět od pedagoga směřovaná výzva k alkoholismu:
„Zubrovka - to je ta tráva, co se do ní dává tomkovice jižní. Jak se řekne tomkovice jižní česky?“
(Š. - okolí Křivoklátu)

...výkřik v počítačově:
„Já jsem se měl pomodlit, než jsem začal tisknout...“
(Roman D.)

Inspirujte se zamyšlením jednoho z našich doktorandů:

Mnohý z vás muže mít problémy s navazováním známostí s opačným pohlavím. Zde je návod, jak tuto situaci řešit. Dejte níže uvedený dotazník bytosti, se kterou máte blíže nespecifikované plány.

- Otázky:
- Jaká je Vaše představa ideálního partnera?
 - Do jaké míry tyto představy splňuji já?
 - Byl(a) byste ochotna v mém případě slevit z některých nároků? Ze kterých?
 - Kde mám podle Vás získávat zkušenosti v sexu:
 - ve veřejných domech
 - z literatury
 - vlastní praxí
 - Jaké jsou podle vás vlastnosti ideálního muže?
 - Kdybych odstranil některé své chyby do jaké míry by se zvýšila má šance na získání dívky bez slevení z nároků na její krásu?
 - S jakými časovými a finančními investicemi mám počítat?
 - Doporučujete mi návštěvu psychologa, popř. nějakých kurzů?

(upraveno) Redakce

Návrat konopí

Zářivé sny o moderním světě, ve kterém bude všechno na knoflík a zadarmo, pozvolna strídají jiné, ztišené vize. Po letech dorazila civilizační postmoderna i na venkov. Dokládá to zmrtvýchvstání kdysi nejrozšířenější zemědělské plodiny na světě - konopí.

Pro pochopení důvodů, které vedou evropské zemědělce k úvahám o pěstování konopí, je třeba připomenout, že v celém západním světě je už dlouhou dobu nadbytek potravin. Na výzvu, co se "zbytečnou" ornou půdou, reaguje zemědělství několika způsoby.

Zalesňování je drahé a navíc komplikuje možnost v budoucnu pozemek znovu zemědělsky využít. Přesto k němu dochází například v Dánsku. Častějším způsobem, jak využít nepotřebná pole, je jejich zatravňování, které se stalo zejména českým hitem: každý zemědělec, který zruší hektar pole a vytvoří z něj louku, dostane od státu tři tisíce korun. Takový vynález je především nástrojem sociální politiky a má sloužit k tomu, aby se zemědělci nerozutekli za prací do měst. Jinak nemá valný smysl: krásy se na loukách nepasou, neboť dotace jsou podmíněné tím, že "obdarovaný" zemědělec nezvýší výrobu mléka. Pro seno není odbyt.

Západoevropští zemědělci vkládají velké naděje do pěstování technických plodin, jako je například hrách či sója. Ze škrobu podobných rostlin lze vyrábět přírodní "odbouratelné" umělé hmoty, které se zatím používají hlavně na výrobu nádobí pro bufety, počítá se i s jejich využitím pro hračkářský a nábytkářský průmysl. První signály takového využívání zemědělské půdy jsou vidět i u nás: od roku 1990 se například zdvojnásobila plocha osázená řepkou olejnou. Možnosti jejího využití jsou takřka nekonečné: od výroby margarínu až po výrobu bionafty.

Celosvětový boom zažívá pěstování energetických plodin. Před vynálezem spalovacího motoru si zemědělci obstarávali většinu svých energetických potřeb sami: tažnou sílu představoval kůň, kterému jako "pohonná hmota" stačil oves, v kamnech se páliło dřevo z nejbližšího lesa. Dnes by se venkované k něčemu podobnému rádi vrátili. Není divu: český zemědělský a potravinářský průmysl spotřebovává desetinu tuzemské energie, což jej řadí hned za hutnictví a chemický průmysl.

Existuje však i jednodušší řešení, než je zakládání energetických plantáží: rozhlédnout se po okolí. Jedním z prvních zemědělců, který pochopil, že pro získání tepla je možné využít například zbytky úrody, které se válejí po polích, je Václav Novotný z Unhoště, který nedávno předělal dva kotle na uhlí tak, aby se v nich mohla pálit obilná sláma. Jsou však oblasti, kde se klasickým plodinám nedaří a do lesa je daleko. V takových případech je výhodné pěstovat topoly, vrby a zejména konopí.

Zbývá dodat, že technologie pro zpracování energetických plodin jsou připravené. Stroj s názvem Biotruck umí sklízet a současně lisovat brikety rovnou na poli. Stojí však osm milionů korun. Podobné technologie jsou drahé i pro západoevropské zemědělce. Ti si je ale přesto kupují. Díky takzvaným uhlíkovým daním se jim možnost využívat palivo, které neznečišťuje ovzduší, záhy vyplatí. Zpočátku bývá zemědělcům pálení úrody proti srsti, ale nakonec jim dojde, že jinou šanci nemají. Ve Skandinávii přitom sedláci při potížích s odbytem nabízejí elektrárnám i zrno.

Pěstování konopí mělo tradici i u nás, o čemž svědčí například jméno loveckého zámku u Benešova - Konopiště. Ještě ve dvacátých letech se u nás konopí pěstovalo na dvanácti tisících hektarů. Potom je postihl stejný osud jako v celém průmyslově vyspělém světě. Všeobecnou paniku z šíření drog totiž ve třicátých letech hbitě využil chemický průmysl, který potřeboval vyradit z trhu přírodní materiály. Po schválení zákona proti marihuaně v roce 1937 zaplavila umělá vlákna nejdříve Ameriku, a konopí zmizelo ze scény. Syntetické hmoty slavily vítězství. Do té doby konopí sloužilo jako zdroj bílkovin, vyráběly se z něj látky, lana, oleje, papír, léky.

Ekologové spočítali, že kdyby se konopí pěstovalo na šesti procentech zemědělské plochy v USA, skončila by závislost Američanů na fosilních palivech. To je jistě lákavá představa, zvláště pro Spojené státy, které kvůli přístupu k ropě utrácí miliardy dolarů za uklidňování nepokojných oblastí světa. Výhodné se ukazuje zejména využití konopí v papírenském průmyslu: z hektaru konopného pole je možné získat každý rok stejné množství suroviny pro výrobu papíru jako ze stejné plochy osmdesátiletého smrkového lesa. Konopný papír je navíc značně odolný proti vlhkosti a dodnes se z něho vyrábějí například bankovky.

Nejdál se v úsilí obnovit pěstování konopí dostali ve Velké Británii, kde se z něj dnes opět vyrábějí lodní lana, provazy, plachty, sítě, kalhoty, hadice, pytle a také izolační desky, brikety, laky, části pneumatik či těsnění, používané zejména na ropných plošinách. Konopné pazdery se používá jako palivo, odpadní voda z jeho zpracování je vhodná ke hnojení, ostatní zbytky se používají jako krmivo pro prasata. Pěstování konopí je v souladu s trendem Evropského společenství "podporovat nepotravinářské využívání půdy". Britští pěstitelé konopí se proto těší řadě výhod: každý zemědělec musí rok co rok ponechat určitou část své půdy ladem a dostává za to dotace. Jediné, co může sázet, aniž by přitom zanikl nárok na státní kompenzace, je právě konopí. V takovém případě dostává ještě další peníze navíc. Oficiální licenci obdrželo v Británii pět druhů konopí, ze kterého není možné vyrobit drogu. Obavy, že farmáři budou doprostřed konopných lánů schovávat například indické konopí, ze kterého je možné "uvařit" hašiš, se nepotvrdily.

Naše zákony jsou poměrně liberální - "konopí pěstované a používané výlučně k průmyslovým účelům není posuzováno jako omamná látka", říká se v nich výslovně. Pro oficiální pěstování přicházejí v úvahu konopí středoruské, rakouskoukrajinské a jižní. Podle odborníků je možné drogu získat pouze z rostliny, která obsahuje nejméně osm procent tetrahydrokanabinolů. Uvedené druhy, pěstované v našich podmínkách, mají takových látek méně než jedno procento. Není sice vyloučena možnost, že místní mládež bude na konopná pole zpočátku podnikat nájezdy, ale až zjistí, že české konopí má s marihuanou společnou jenom vůni, veškerý humbuk utichne.

Jeden takový projekt nepotravinářského využívání půdy se rozběhl už i v České republice. Václav Novotný je předseda zemědělského družstva v Unhošti. V roce 1994 navštívil v Berlíně výstavu Grüne Woche, kde shlédl instruktážní film o pěstování energetických plodin. Po návratu se do obdobného projektu pustil. Kromě topolů, vrby a konopí vysadil dvacet kilometrů od Prahy i lničku, koriandr a takzvanou sloní trávu. Po zkušenostech z první sklizně mluví nadšeně hlavně o konopí. Topoly a vrby dávají až patnáct tun biomasy z hektaru, ale jen jednou za pět let, kdežto z konopí je stejné množství paliva každý rok. Topoly navíc vyžadují neustálou péči a spousty chemikálií, jinak mizí v džungli plevel. Konopí roste "samo", navíc ještě udrží vodu, vyhubí plevel a vyčistí půdu. Proto Václav Novotný navrhuje pěstování konopí zejména v okolí velkých průmyslových závodů, kde by mohlo čistit kontaminovanou půdu.

Marek Šálek: Návrat konopí, Magazin MF DNES + TV, 19.10.1995

Těra

Divocí sobi

Divoký sob, *The Barren-Ground Caribou (Rangifer tarandus)*, je klasickým příkladem savce, který vykonává dlouhé sezónní cesty spojené s rozmnožovacím cyklem. Každoročně táhne 650-800 km daleko.

Podobá se jelenu, je však silnější. Dospělí sobí býk dosahuje v kohoutku asi 110 centimetrů, váží asi 100 kilogramů bez parohů.

Parohy jsou půlkruhovitě utvářené a na konci jsou lopatkovité. Během svého vývoje váží 3-11 kilogramů. Od ostatních jelenovitých se sobi liší tím, že parohy, i když poněkud menší, mají i samice.

Zajímavě upravené jsou sobí spárky, což jsou čtyři prsty opatřené kopyty. Vnější dva prsty jsou však mnohem delší, širší a pohyblivější. Roztahují se do šířky a zabírají velkou plochu a tím umožňují pohyb na velmi měkké půdě i sněhu. Stopa má kruhovitý tvar a ve stopní brázdě zůstávají hluboké otisky.

Kožich je v létě šedo až bílohnědý. Na zimu přelíná na šedobílou barvu. Krk je nejsvětější. Nejvyšší je kožich v zimě, a to u samců, neboť se na podzim pasou déle než samice.

Sobí krávy a telata se potulují v rozptýlených houfech podél pobřeží Severního ledového oceánu. Srpen se chýlí ke konci. Tu se krav zmocní neklid. Nepasou se už nazdarbůh, putují. Z ostrovů na severu, od východu a od západu, táhnou do stejných krajů. Stáda se spojují a začíná putování k lesům.

Dál na jih v tundře se stranou od ostatních zdržovali býci. Za léta se toulali v páru či jednotlivě, pronásledování roji hmyzu. Potom se vzduch ochladil, začali se pást a ztučnili, jen se leskli. Na hřbetě jim narůstá až šest centimetrů tlustá vrstva tuku. Nyní se shromažďují, větrí k severu a čekají, nepřijdou-li brzy krávy.

Obojí stáda se pak setkávají a brzy se putuje velkým průvodem k jihu. Jedna zkušená kráva jde v čele a za ní těsně následuje stráž mohutných býků. Potom jdou všichni ostatní. Občas se rozptýlí po krajině, občas se zase shluknou tak těsně, že není možno odlišit jedno zvíře od druhého a že jedny parohy bijí o druhé.

Stádo je rozděleno na množství skupin, postupuje se ve vlnách. Pochod vrcholí, když během dvou tří dní prochází hlavní proud sobů. Každé stádo jde za svým vůdcem.

S neomylnou jistotou udává vodící kráva směr. Jde se obvyklými cestami podél velkých jezer a k brodům, jichž sobi používají už od nepamětných dob. Na některých místech jsou balvany vyšlapány až do hloubky šedesáti centimetrů. Většina musí vodní toky přeplovat.

První stáda se přepravují přes řeku za poměrně tichého počasí. V čas hromadného pochodu, zvláště pak, když se při něm opozdili, přepravují se divocí sobi za každého počasí. Nejvíce sobů táhne pře řeku, když se náhle zhorší počasí, přijde mráz a řeka zamrzne. Stane-li se, že při takovém pochodu není ještě ledová příkrývka dost silná, zvířata se boří a tonou. Nepříliš tučný sob déle vydrží v ledové vodě a nakonec se přece jen vyškrábe na silnější led a dostane se na břeh. Vykrmený tučný sob nevydrží ve vodě déle než 12-18 hodin, protože mu "zťuhne lůž".

Při takovém přechodu řeky se hladký led sobům nelíbí, nechce se jim na něj. Raději mají led pokrytý sněhem. Pro přechod volí sobi místo, kde je řeka klidnější, kde jsou při březích mělčiny a vhodné přístupy do řeky. Stádo se přepravuje v ustáleném pořadí. Sobi plavou v řadách za sebou a nepletou se jeden druhému, ale jestliže mezi nimi dojde k rozbroji, zaklesávají se do sebe paroží a tonou.

Nic tuto armádu nezadrží, putuje stále k jihu. Sta kilometrů má již za sebou. Říjen se chýlí ke konci, když se v dálce objeví zelený pruh lesa. Vše se zastaví na pláních u velkých jezer, neboť mají nastat boje při páření.

Podzimní shromažďování sobů do velkých stád má důležitý význam pro rozvoj druhu. Říjen je doba sobí říje a oplodnění sobích samic. Nebýt velkých stád, zůstala by mnohá samice jalová. Dospělých samců je v sobích stádech mnohem méně než dospělých samic, ač těch i oněch se rodí přibližně stejně. Kam mizí dospělí samci? Samci se poměrně častěji než sobí samice stávají obětmi vlků, patrně vlivem velkého vyčerpání po říji. Samci jsou v celku neklidnější a neopatrnější než samice, častěji vycházejí na okraj stáda. Mohutnější samec je i lepším terčem pro lovce.

Býkům nabíhají šije, prohánějí se s parohy vysoko vztyčenými, pátrajíce a dychtíce po boji. Samci za říje skoro nežerou. Soustřeďují se jen na to, jak získat co nejvíc samic

a bránit je před jinými býky. Tak dochází mezi samci k soubojům. Někdy souboj skončí smrtí obou soků, když se jejich parohy do sebe zaklesnou.

Mladí býčkové se drží stranou. Boje při páření trvají tři týdny a pak se jde do lesů.

Pozvolna se masy rozlučují. Býci se oddělí a vydají se ještě dál na jih. Tuk ze sobů pozvolna mizí, hnědý, lesklý letní kožich je zaměněn šedohnědou dlouhou srstí. Kolem vánoc začíná shazování parohů, které pak porůznu leží. Samice shazují v únoru až dubnu.

Mladí jedinci nemají vždy dosti sil k tomu, aby se prodrali v zimě hlubokým sněhem k potravě. Využívají pomoci dospělých sobů, kteří vyhrabou ve sněhu hluboké příkopy. Sníh se neodhrabává jen kopyty, ale někdy jen pouhou tlamou. Hlavu má při tom sob pohrouženou ve sněhu, ven mu vykukují pouze uši. Sobi mají obdivuhodný čich. Pustou zasněženou zemi mívají bez zastávky, ale jen přijdou místo, kde je nějaká potrava, hned začnou rozrývat sníh. Lišejnky, které jsou v zimě hlavní potravou sobů, mají totiž zvláštní vůni.

Když přijde jaro, zmocní se krav neklid a táhnou v dlouhých řadách na sever. Stáda se shlukují a vše přechází do stejnoměrného klusu. Sobi krávy táhnou zpět k Severnímu ledovému oceánu.

Býci na jihu si dávají na čas. Až začátkem léta se zase vydávají na sever. Jsou již opět tuční a méně pohybliví než krávy. Místo parohů mají jen několik palců dlouhé zelené výčnělky.

Za soby přicházejí však smečky vlků a nad nimi havrani. V nejpřednější linii jdou smrtiči, staří zkušení vlci, kteří vědí, jak oddělit soba od stáda a přepadnout jej. Potom přicházejí velké masy vlků. Zhltnou napolo ohryzané mršiny a udělají krátký proces se soby, kteří mají zranění, jsou nemocní nebo zbloudili. Kde jsou vlci, tam jsou i havrani. Ještě dřív, než je sob mrtev, krouží nad bojujícími zvířaty. Po boji žerou vlk a havran svorně bok po boku. Nakonec přicupitají i bílé lišky v malých smečkách.

Příčinou každoročního sobího putování je více spolupůsobících činitelů. Činitelem největšího významu je výživa. V zimě si mohou sobi snadněji vyhrabat potravu v jižnějších krajích, než na tvrdě promrzlých pobřežích Severního ledového moře. Vegetace poblíž země lesů má také v zimním období vyšší výživnou hodnotu. Rozhodujícími však tyto okolnosti nejsou. Jsou totiž sobi, kteří žijí neustále u Velkého Otročího jezera, popřípadě na arktických ostrovech.

Jiné hledisko je dáno faktem, že sobí putování je nutné pro potomstvo v oblastech pastvišť. Je neuvěřitelné, co tyto milióny zvířat spasou. Léta trvá, než sobí lišejník zas vyrostě, proto musí sobi putovat na velké vzdálenosti.

Že krávy na jaře táhnou na sever, má patrně tento hlavní důvod: arktické ostrovy jsou jejich přirozeným útočištěm, mají-li se krávy telit. Orlové, kteří by mezi mláďaty mohli natropit velké škody jsou tam vzácnější. I mučivého hmyzu a vlků je tam méně. Za slunečného arktického léta se telata vyvíjejí rychleji, což má svůj význam, putují-li sobí stáda na pevninu, kde je jim v patách dravá zvěř.

Domovem divokých sobů je sever Kanady, Evropy a Asie, kde jsou chováni lidmi. Některé kmeny na nich byly po staletí závislé.

Mysterium halí divokého soba tundry, jediného z větších savců Země, který od prehistorických dob žije v přibližně stejném množství a v týchž oblastech jako původně. Ani sami Indiáni, pro něž byl sob po staletí životní podmínkou, neznají zcela zákony, jimiž se řídí sobí tahy. Periody sobího života a plán sobího neúnavného putování jsou stále záhadou.

Jan Stehlík

Seznam literatury: Ingstad, H.: Lovci kožišin, Orbis Praha, 1965
Sdobnikov, V. M.: Život v tundře, Orbis Praha, 1960
Thompson, J. C.: Migrace zvířat, Albatros Praha, 1988

O opylování vodních rostlin

Když někdy tak ke konci ordoviku vylézaly některé opovážlivé zelené řasy na souš a zvolna se začínaly tvářit jako cévnaté rostliny, dozajista netušily, že se sem tam nějaký jejich potomek bude chtít vracet zpátky do vody. Navzdory ideálům těchto průkopníků tak učinily během času mechy, plavuně, kapradiny a jako vrchol všeho vklouzlo do vody pár krytosemenných rostlin, pohrdající při tom svou čerstvě nabytou nezávislostí na vodním prostředí. Některé z nich se dostaly tak daleko, že začaly využívat vodu jako nosič pylu ve svých reprodukčních strategiích. Je to vcelku pochopitelný krok; přece jenom mě ta voda napadne nejdřív, když v tom rostu. Ovšem má to malý háček, jak už to tak bývá.

Krytosemenným rostlinám se sice povedlo udělat své mikrogamety tak, aby ve zdraví přežily přenos nehostinným suchým prostředím, ale platí za to tím, že se tyhle mikrogamety nemohou potkat s vodou dřív nežli na blizně. Jinak jsou pylová zrna terrestrických rostlin ošklivě zmasakrována. Když tedy někteří krytosemenní výstředníci slézali zpět do vody, nesli si s sebou těžký balvan historického constraintu. Navíc je vodní prostředí, co se týče přenosu pylu, řádně nepredikovatelné. Vodní proudění je povětšinou nevyzpytatelné a rytmus příliv - odliv dostává nebohé rostliny hluboko pod vodní hladinu a vzápětí je zase ocitá na suchu.

Přírodovědci minulých století dlouho nevěřili, že je vůbec možné být krytosemenná rostlina a rozmnožovat se ve vodě, natolik jim připadala tvrdá zmíněná omezení. Postupně se však začalo ukazovat, že by to přece jenom nějak jít mohlo. První zprávy o rozmnožování vodních rostlin působily ve své době dost divoce. Když Erasmus Darwin, dědeček Charlese Darwina, v polovině 18. století podrobně a elegantně popsal rozmnožování sladkovodní rostliny z rodu *Vallisneria*, chopil se tohoto popisu reverend William Paley a citoval ho jako důkaz Boží existence ve své knize Přírodní Theologie. Botanik Filippo Cavolini zase zhruba v té době dostával záchvaty šilenství nad mikroskopem, když pozoroval úhořovitý pyl mořské rostliny *Zostera marina*. Od oněch dob znalosti přibýlo. Tyto rostliny a jejich rozmnožovací procesy už nejsou považovány za pouhé výstřelky Matky Přírody, ale spíš za skvělý příklad konvergentní evoluce nepříbuzných skupin v ekologicky náročném prostředí.

V současnosti je známo 31 rodů krytosemenných rostlin, náležejících do 11 čeledí, mnohdy dost odlišných, ve kterých se vyskytují vodou opylované - hydrofilní druhy. Jsou k nalezení mezi severním Švédskem a jižní Argentinou, od 40 metrů pod mořem až po jezero Titicaca v Andách, kde v nadmořské výšce 4800 metrů *Elodea potamogeton* ohrožuje lodní dopravu. Dokážou žít v celé škále ekosystémů od tropických deštných lesů až po periodicky vysychavé kaluže v nepřívětivých pustinách.

Jak to tedy ty nešťastné rostliny dělají? Teprve v posledních dvaceti letech se botanici přestali zaobírat výhradně studiem opylování pomocí větru nebo zvěře a začali si klást širěji evolučně laděné otázky i ohledně hydrofilního opylování: Existují obecné zákonitosti aplikovatelné na všechny hydrofilní reprodukční systémy? Jaké znaky mohou charakterizovat účinné opylovací systémy operující v dvourozměrných (vodní hladina) nebo trojrozměrných (vodní sloupec) prostorech. Jaký tvar a velikost by měl mít pyl v takových systémech? Měl by být rozšiřován jednotlivě nebo po skupinách? Při řešení těchto otázek se trochu zabrousilo do difusní fyziky a hlavně do teorie zaměřování cíle, kterou vyvinula Operační skupina pro protiponorkové zbraně amerického válečného námořnictva v čele s matematikem B.O. Koopmanem. Jenom se torpéda nenápadně nahradili pylovými zrny a ponorky samičími reprodukčními strukturami a pomocí jednoduchých derivací se odvodily vztahy mezi velikostí a tvarem pylu a pravděpodobností zasažení blizny a po malé úpravě i vlastnosti blizny umožňující její snadnější zasažení (váleční konstruktéři se přece jenom nesnažili vyrábět nejsnáze zasažitelné ponorky).

Výsledky analýz obhájily důvtipnost těchto rostlin, které tyto ideální vlastnosti odvázně dokázaly vyvinout samy od sebe. Při přesunech pylu od samčích k samičím květům ve dvourozměrném prostoru, tedy po vodní hladině je vítězným řešením stavět lodičky pro pyl,

čímž se velmi zvyšuje pravděpodobnost dosažení jejich cíle oproti jednotlivým pylovým zrnům. Jednou z možností je nést pyl nad vodní hladinou až k blizně. Právě tento proces tolik vzrušil onoho pomateného reverenda. Dělá se to tak, že samčí rostliny uvolňují zavřené květy, které vyplouvají na povrch, kde se otevírají. Někjaké květní elementy, třeba sterilní prašníky plní funkci maličkých plachet a prašníky fertální hrdě nesou pyl ve vzduchu. Vítr postrkuje tyhle lodičky po hladině až k samičím květům, které jsou ukotveny dlouhými stonky ke dnu a na hladině vytvářejí svým okrajem prohlubeniny. Lodičky do nich padají a po tomto dramatu dochází k opylení. Příkladem takto opylovaných rostlin jsou druhy rodů *Enhalus*, *Lagarosiphon*, *Vallisneria* a *Hydrilla*. Zástupce posledně jmenovaného rodu *Hydrilla verticillata* si celou situaci vylepšil tak, že ze svých lodiček explozivně odpaluje pyl do vzduchu a ten pak zasahuje samičí květy. Druhou možností je přeprava samotného pylu přímo po hladině. Druhy rodů *Amphibolis*, *Halodule*, *Ruppia* a *Lepilaena* vypouštějí nitkovitý nebo oválný pyl nebo kulatý pyl v podlouhlých slizových obalech, který se na hladině sdružuje do vorů a poté putuje k vytoženým obzorům.

Opylování odehrávající se v trojrozměrném prostoru vodního sloupce je méně obvyklé než předešlé procesy, pravděpodobně proto, že má očividně nižší účinnost. Ke stejným výsledkům je potřeba více pylu a vodní sloupec je mnohem nepredikovatelnější ve srovnání s vodní hladinou. Proto se do tří dimenzí s opylováním uchýlily druhy, kterým se nedařilo úspěšně se rozmnožovat prostřednictvím vodní hladiny. Třeba ty které jsou obvykle ponořené hodně hluboko. Mezi takto se opylující rostliny patří druhy rodů *Thalassia*, *Syringonium* a některé druhy rodu *Lepilaena*. Jejich pyl či slizová vozítka pylu jsou buď diskovitě nebo tyčkovitě tvaru, přesně jak přitakávají počítačové simulace. A taky existují rody jako *Phyllospadix* nebo *Zostera*, jejichž druhy kombinují oba způsoby transportu, podle toho jak daleko jsou od zóny přílivu. Jejich pyl užívají k hladinovému přenosu je spíš více nitkovitý, než ten, který se rozptyluje ve vodním sloupci.

Rovněž blizny se snaží vypadat tak, aby se do nich pyl střefoval co nejlépe. Jednou možností jak tohoto dosáhnout je co nejvíce rozšířit efektivní plochu terče - vytvořit kupříkladu prohlubeninu v povrchové blance vody, nebo oscilačně pohybovat některými květními částmi, pokud možno takovými, aby to mělo kýžený efekt. Druhou možností je zvýšit účinnost zasahování terče změnou jeho tvaru. Simulace odhalily, že extrémně dlouhé a tenké blizny druhů rodů *Halodule*, *Halophila* a *Thalassodendron* takové nejsou jen pro své potěšení.

Neobvyklé rysy hydrofilních rostlin jsou nejen fascinující pozoruhodností, ale i užitečným materiálem pro studium mnoha problémů evoluční ekologie a demografie rostlin. Třeba fakt, že celá polovina těchto rostlin je dvoudomá, kdežto mezi terrestrickými rostlinami je dvoudomých druhů tak něco okolo tří procent. Hydrofilní druhy dovolují vhlédnout do genetických aspektů geografické distribuce rostlin, neboť kupříkladu jednotlivé populace sladkovodních rostlin jsou v podstatě reprodukčně izolované. Intenzivní klonální růst hydrofilních rostlin je činí hezkými objekty pro ekologické experimenty, je totiž možno pozorovat chování jednoho genotypu v mnoha různých prostředích. A kdyby se chtělo, našlo by se toho mnohem víc. Co není až tak přitulné na pohled, může se alespoň tvářit strašně zajímavě. A většinou to vychází.

Glis.

- Doporučená literatura: Cox, P.A.: Scientific American pp. 51-56 October 1993.
Cox, P.A.: Ann. Rew. Ecol. Syst. vol. 19 pp. 261-280 1988.
Cox, P.A. & Knox, R.B.: American Jour. of Bot. vol. 76:2 pp. 164-175 February 1989
Cox, P.A. et al. in Pollen and Spores: Patterns of Diversification ed. by S. Blackmore & S.H. Barnes, OUP 1992.

Kdo chce létat, nechť si pořídí menší genom.

Obsah DNA v jedné buňce ptáka je několikrát menší než u savce, plaza či obojživelníka. Protože tento poměr zůstává podobný i ve vztahu pták a jeho nejbližší žijící příbuzný - krokodýl, lze soudit, že se jedná o odvozený ptačí znak. Při porovnání některých homologických genů kuřete a člověka se přišlo na to, že kuřecí introny jsou prokazatelně kratší než lidské, přičemž exony zůstávají přibližně stejné. Zdá se, že tento stav postupně vznikl množstvím jednotlivých delecí v ptačích intronech. Fakt, že netopýři mají menší obsah DNA než ostatní savci a naopak nelétaví ptáci mají vyšší obsah DNA než ptáci létaví, naznačuje, že redukce velikosti genomu a tím i velikosti buňky by mohla vskutku být adaptací na let u obratlovců. *Nature* 377, 391.

Plch

Mnohooká drozofilka

W.Gehring se pokoušel se svou skupinou na universitě v Bazileji aktivovat v somatických buňkách drosofilu hlavní řídicí gen *ey* pro vývoj oka. Výsledek překvapil nejen jeho, ale určitě i samotnou drozofilu. Na těle se jí totiž objevilo o několik oček víc, než jí naplánovali rodiče. Tyto ektopické oči měly všechny náležitosti normálního oka, avšak zda-li jsou funkční se zatím nepodařilo prokázat. Velmi zajímavá je analýza genu také z evolučního pohledu. Hlavní řídicí gen je v podstatě stejný jak u složeného oka hmyzu tak u komorového oka obratlovců. *Vesmír* 74, 495.

IF

Čínský jurský prapták nemá zuby.

Zkamenělé jurské bahno v severní Číně vydalo velmi zachovalé ostatky nového praptáka. Jmenuje se *Confuciusornis sanctus* a jde o nejstarší doklad ptáka s bezzubým zobákem a dokonalým obrysovým peřím. Stejně jako proslulý *Archaeopteryx* nejspíš šplhal po stromech a jeho přední končetiny stále ještě měly nesplynuté zápěstní kůstky a dlouhé prsty. Je unikátní kombinací primitivních a odvozených znaků. Byl nalezen v bahně sladkovodním s doloženým okolním bujným lesem. Naznačuje tak, že evoluce této skupiny probíhala i v kontinentálním prostředí a navíc potvrzuje existenci dlouhého vývoje před *Archaeopteryxem*. *Nature* 377, 616-618.

Plch

Úplné zatmění Slunce v Asii

Milióny lidí od Íránu přes Afgánistán, Pákistán, severní Indii až po Thajsko, Vietnam a Indonésii byli 24.10.1995 svědky úplného zatmění Slunce. Za bílého dne nastala na minutu až dvě úplná tma a Slunce se ocitlo ve stínu Měsíce. Život ve velkoměstech jako Bangkok se po dobu zatmění téměř zastavil. Měsíční stín byl široký až zhruba 100 kilometrů a postupně pokryl území dlouhé kolem 14 tisíc kilometrů. Jeho střed byl v Thajsku, kde zatmění trvalo jednu minutu a 53 sekund. V České republice bude možné tento úkaz pozorovat v jižních Čechách na jaře roku 1999. LN 25.10.1995.

Jíta

Konflikty sobeckých genů

Ve vývojovém cyklu semenných rostlin jsou situace, kdy vedle sebe existují pletiva či částice s různou genetickou informací. To vede často ke konfliktům mezi jednotlivými sobeckými geny. Model genetických konfliktů může vysvětlit například cytoplazmatickou sterilitu nebo vztah embrya a endospermu. *TREE* 10:10, 412-415.

Danuše

Přestanou ženy odmítat mužské transplantáty?

Již dlouhou dobu trápí imunology problém spojený s občasnou nesnášenlivostí samčích transplantátů samicemi, i přestože jejich tkáně jsou téměř shodné po imunologické stránce. Nyní se alespoň části problému přišlo na kloub. Ukázalo se, že za to může krátký peptidový úsek kódovaný segmentem genu *SMCY* nacházející se na Y chromozomu samců. Není prokázáno, jestli je to pouze jediný podmět, který způsobuje tuto imunitní odpověď na transplantovanou tkáň. *Science* 269, 1515-1516.

IF

Grantíky

V této rubrice se chystáme uveřejňovat informace o různých typech grantů a stipendií. Prostřednictvím různých menších grantů můžete získat alespoň částečnou finanční podporu, která vám umožní provést nějaký náročnější výzkum, vycestovat na kratší dobu do zahradnictví atd.

Mattoni awards

Již čtvrtým (možná pátým) rokem vypisuje dr. Rudi Mattoni stipendium určené pouze posluchačům bakalářského, magisterského i doktorandského studia Biologické fakulty, kteří se zajímají o studium biodiversity a ochranu přírody.

Každoročně se na studentské granty rozdělují 2000 dolarů, maximální částka přidělená pro jeden grant na dobu jednoho roku je 100 - 400 dolarů. O úspěšnosti vaší žádosti rozhoduje komise, jejíž členové jsou Rudi Mattoni, Marek Rejmánek, Vojtěšek Novotný, Jan Šuspa Lepš a možná ještě další osoby, které mi zůstaly utajené.

Právě dr. Lepšovi můžete své žádosti o stipendium (v patričné formě - viz leták na nástěnce) nejpozději do 30.11.1995 odeslat. Ta troška práce s přípravou žádosti se myslím vyplatí !!

elegantní bílé stoly zastíňovaly listy palm. Kritickým okem jsme hodnotili plovoucí paláce líné kotvíci u mola a neustále hledali nápis Tynés. Marně ! Míla nás musel několikrát ujistit, že čekáme ve správném přístavu, protože na stejné místo vezl i první turnus. Lačně jsme proto upírali své zraky na širý obzor. Do podvědomí se vkrádala otázka: „Co bude dál?“

Adamsova rodina

Akce „KRACHY'95“ - pohoří Pirin a Rila, Bulharsko (I. díl)

Ani jsme se moc nedohadovali a najednou se objevil papír a tužka a my začali psát tenhle deník. On to vlastně není deník. Tohle označení nám připadalo příliš obyčejné a nevýstižné a proto jsme se rozhodli pro originální a bombastický název. Tak tedy náš milý nočníčku ... „To se nesmí říkat, to nepiš,“ říká Pepa. Ale ostatní ho ignorují. Není s podivem, že je tenhle začátek takový divný. Vždyť právě vstáváme a každý přeci ví, že zážehové reakce nebývají z nejbystřejších.

D a tm: 11.8., 12.8. 1995

Vyrazili jsme z Ráje. Tedy přesněji řečeno z Petrova domu, kde jsme celé dopoledne dokončovali přípravu typu, kdo vezme jaké jídlo a kolik. V 15:38 začala naše výprava celkem obyčejnou vlakovou jízdou do Prahy-Holešovic. Tam jsme hbitě využili zpožděný odjezd autobusu sofijské společnosti Rodina k jeho prohlídce. Ta vedla k odhalení několika průstřelů předního skla a ke zjištění zajímavé skutečnosti, že řidič je steward. Vše se nakonec vysvětlilo, když přišli dva skuteční řidiči a ďábelská cesta v autobusu s kouřovými skly mohla začít.

Po několika fiktivních zastávkách v Brně, několikerém otáčení na dálnici, utrženém nárazníku, opileckém dechu řidičů a hnusném (jak by řekl Petr) probuzení na hranici Slovensko/Maďarsko jsme nad ránem 12.8. dorazili k hranicím Srbska. Tam stačilo pouhých pět hodin k rychlému odbavení a naše cesta nebezpečnou zónou mohla začít. Byla to nuda. Jediné zpestření představovaly policejní a vojenské hlídky, které nás stavěly pro pár plechovek piva či bezvýznamné pokuty. A pak ještě inspirativní film (jeden z mnoha), pouštěný v autobuse, o roztomilých maničích s vrtačkou a motorovou pilou. Později jsme se dozvěděli i naši průměrnou cestovní rychlost, která byla přímo kosmická - 120 km/hod .

Do Sofie jsme přijeli v podvečer. Byla to paráda. Mezinárodní autobusové nádraží se vyznačovalo především spoustou kaluží, hlíny, štěrku a sem tam polorozpadlými vraky autobusů. Po krátkém rozhlédnutí jsme měli stoprocentní jistotu, že nenalezneme žádný telefon, žádné informace tím méně nějakou hlavní halu. Nicméně jsme si nezoufali, neboť již v Praze se nám povedl vynikající organizační tah. Po krátkém bloudění v rakovišti jsme se shledali se svým objednaným mikrobusem. Toto milé luxusní vozítko zn. Mercedes (rok výroby asi tak 1960) se nám stalo dočasným příbytkem pro dalších pět hodin jízdy. Bylo nám strašně podezřelé, jak všechno perfektně vychází, ve své fantazii jsme přišli na neuvěřitelné vize naší zkázy (- že budeme rozebráni na náhradní součástky, že nás prodej do ciziny, že nás zbijou a okradou, že si nás nechaj jako rukojmí ...). Naše obavy se naštěstí ukázaly lichými a proč to neříct skoro i dětinskými.

Po pekelné jízdě s výřečným a rozšafným řidičem (poměr výřečnosti my: on - 1:113) jsme krátce před půlnocí dorazili do Predelu v podhůří Pirinu. Kemp na který bylo kvůli bezpečnosti spoléháno nepremával a my byli očekávaně postaveni před otázku kde složit své hlavy. Vydali jsme se tedy hledat příhodné místo. To se ovšem neobešlo bez patřičné dávky veselí. Petr po upozornění, že je tam voda, do ní vlezl, což je pro něj typické. Nakonec však bylo nad vesnicí nalezeno příhodné místo a my se po umírněné večeři ubrali k spánku.

13.8.

Po probuzení a teplé snídani ti zdatnější a aktivnější z nás vyrazili zpět do Predelu pro razítko o pobytu, vodu, telefon domů a ujasnění si cesty. V první a jediné restauraci nám naznačili cosi jako: „chcete-li razítko, dejte sto leva a on vám ho někdo dá“, a pak nám řekli, že nás ubytovat nemůžou. Nakonec jsme sehnali kýžený štěpl pro celního šimla v bance, tedy přesněji v jejím rekreačním zařízení, kde nás v pohodě „ubytovali“. Dokonce se nám podařilo objevit i veřejný telefon a zavolat domů. Petr stihl říci jen: „všechno je v pořádku“ a dalších deset impulsů jen bezmocně poslouchal přívál dotazů své mamky. Vrátili jsme se i se zásobou vody ke zbytku výpravy. Našemu triumfálnímu návratu chyběl jen meloun, což mrzelo především Kristýnu. Nedala se, ani když jí ostatní nutili tři krásně hnusné a shnilé výstavní kousky ležící v křoví opodál.

Za pět minut dvanáct bulharského času se naše svěží těla mírně skloněná pod tíhou pětadvacetikilových batohů pohnula pravděpodobným směrem na horu Pirin. Zpočátku jsme šli na jisto, ale záhy jsme pochopili, že to nebude zdaleka tak snadné. Po prvním bloudění jsme se raději pokusili zeptat právě projíždějících domorodců. Ti nás poslali asi čtyřicet kilometrů zpátky, ale jinak byli hodní, nechtěli pivo ani bombóny a brzy odjeli. Nakonec jsme podle rady jednoho místního horala objevili klikatící se cestu vzhůru. Chvilí jsme strávili ocesáváním dozrávajících mirabelek a pak s plnými kapsami vyrazili dál. Cesta byla dobrá, semtam se ztrácela, semtam se objevovala a my stoupali a stoupali. Výtanou vzpruhou byl vynikající Marcelčín domácí perník, jenž nám zpestřil nevyhnutelné zastávky. V pozdním odpoledni jsme beznadějně uvázli u suťového pole na malinách, a to až do večera. Mezitím jsme stihli dvě průzkumné výpravy, které však byli na „houby“.

Večeři překvapivě připravovali Petr a Pepa. Po návratu z obhlídky další cesty bylo dokonce připravené i ohniště a to dokonce velice krásné, nevídané, bezchybné a světově proslulé (v budoucnu). Vložili do něj veškeré své naděje, kumšt a umění. Po výborné večeři Petr vyluxoval místo kde se jedlo. Postup byl jednoduchý. Jak vcucával špagety sebrané ze země, nechal spínou mimo pusy (pozn. Petra: „to nepiš, to je výrobní tajemství“). S příchodem soumraku jsme ve stínu lesa postavili stany, sesedli se u hřejivého plamene a začali zpívat. On vlastně zpíval hlavně Petr, protože měl ten den službu. Plní dojmů jsme si vyprávěli povzbuzující příběhy o medvědech a motorových pilách. Ty byly tak působivé, že i David se několikrát musel odhodlávat odnést si batoh do svého brlohu stojícího v temnotě opodál. Později se v Petrově stanu objevila z neznámých příčin neznámá kapalina. Kapalínu i zdroj jsme ve skomírajícím světle baterky posléze identifikovali jako oficiálně neidentifikovatelný artefakt. A Pepa v zásadě nemohl nic namítat.

Útržek večerního rozhovoru - Pepa: „Tady se něco pálí, měli bychom dát ty houby z ohně.“ Petr: „Pepo, tak si vydej ty oharky z vlasů ...“.

14.8.

Kristýna vstala... A na Zdeňkem rozdělaném ohni připravila lahodnou houbovou omáčku. Měla jen jednu vadu. Byla hořká. Marcelčíným sítím ochutnávání přeci jen proklouzl jeden hořkohřib (sebraný biologama výpravy). Nakonec i zbylo, což byl jedinečný fenomén na naší akci.

S třetími slunečními paprsky jsme vyrazili. Po sedmi minutách následovala první přestávka. A tak jsme pokračovali celý den. Bylo špatným zvykem cesty, že se v nejnevhodnějších místech vytratila. Pak jsme byli nuceni jít po čtyřech, tváří tvář terénu. Na první velké čarokrásné sutí jsme si dali vložky a tři litry vody a namířili k tušenému vrcholu. Neustále jsme spekulovali, na kterém místě se právě nacházíme. Se vzrůstající nedůvěrou jsme konfrontovali mapu a buzolu s Marcelínou zkušeností

z předešlé výpravy. Buzola, věrná to přítelkyně v nesnázích, se skutečně osvědčila a s drobnou odchylkou třiceti stupňů určila téměř vždy správný směr.

Všechny starosti s orientací zcela jednoznačně zmizely s objevením borůvkové bonanzy. To byl nášup! Borůvkové rozjaření nám schladila hrozivá a neproniknutelná hradba kleče, která se před námi bez varování objevila. Za touto hradbou však nebyla pevnost, ale další hradba a tak pořád dokola, jak zjistil Zdeněk v roli Jeníčka lezoucího na pokroucenou borovicí. Nezbylo nám než další dvě hodiny infiltrovat skrz. Jako dokonalý filtrát jsme byli nakonec vyvrženi na suťová pole. Zde jsme v doznívajícím jásetu „no more kleč“ zpanikařili, že jsme na úplně jiné hoře. Viděli jsme i dvě krásné, pohodlné cesty, bohužel asi tak den pochodu vzdálené. V tenatých nejistoty a s trochu praštěnou písničkou „... kleč je krásná ...“ na rtech jsme vyšplhali na vrchol suťového království. Nebyl to však ten pravý. Za ním následovali ještě nejméně čtyři další. Notně znaveni jsme na zaručeně posledním z nich dali první z mnoha vrcholových premií. Čokoláda byla skvělá. Utábořili jsme se v jalovcích a ukuchtili večeři. Značně jsme ocenili Kristýninu mouku, kterou s sebou zcestně táhla do výšky 2500 metrů jenom proto, aby mohla zdvojnásobit objem večeře. Ta stejně nestačila a musela být nastavena několika chody, z nichž nejvýznamnější byl nářez z pražených chlebových drobků. Teplo ohně nás zlávalo k zadumanému posezení a po nenápadné kontrole sovou správce parku jsme šli spát.

Bert

Vlastní tvorba

Rutina

Samoobsluha. Znáte to. Spousta košíků, vozíků, vůně pečiva, netečných prodavaček a chvátajících lidí, otevřených peněženek a popsáných lístků, co že je to vlastně třeba koupit. Každodenní rutina. Prostě, znáte to. Ale nevím, jestli jste už absolvovali takový obyčejný nákup v samoobsluze s tříletým klukem.

Já ano. Mám totiž tříletého syna. Michala.

„Ten je horší než pytel blech!“, říká jeho babička. Má pravdu.

Teď je ale kupodivu klidný, drží se nákupního vozíku jako klíště a má z té spousty neznámých lidí oči navrch hlavy.

S úspěchem jsme minuli pečivo, oddělení masny a mléčných výrobků a vozík se nám utěšeně plnil.

„Tati, kup mi tuhle čokoládu“, začíná roztávat a já začínám mít neblahý pocit blížící se pohromy.

„A tuhle taky!“ Pobíhá okolo a neví, kterou mlsnotinu by měl hodit do vozíku dřív.

„Buď tuhle nebo tu druhou. Nemůžeš mít obě dvě. Bolely by tě zoubky“, slyším se říkat a žasnu nad svým klidem.

„Jů, tati, žvejkačky!“, obrací se nadšeně k dalšímu regálu.

Bez řeči hodím modrý balíček na hromadu poživatin ve vozíku, jen abychom už byli od těch cukrátek co nejdál.

Podařilo se! Teď už jen pár rajčat, nějaké ten banán a kapustu a půjdeme domů. Strach má velké oči, říkám si a už se začínám těšit na svůj gauč. Míša se zabaví autíčkama a já si konečně dám pivo!

Do háje! Kde je ten kluk?! Člověk na něj chvilku nedává pozor a už je pryč! Bezradně postávám vedle regálu s moukou, očima hledám malou blondatou hlavičku a mám opět ten neblahý pocit, že co nevidět nastane konec světa, vybuchne sopka nebo, v nejlepším případě, přijde nečekaný nálet.

„Tatííí...!!!“

Zoufalý výkřik spolu s rachotem připomínajícím srážku dvou plně naložených nákladáků se ozývá z hlubiny vedlejšího regálu.

V první chvíli jsem strnul. Ale hned v té druhé se ve mně rozhostilo jakési uspokojení. Měl jsem pravdu. Katastrofa se koná. Pak jsem jen tiše následoval mladíka od pokladny, který utíkal s hadrem a se smetákem, a utěšující šišlavé hlasy rozlícených tetiček.

Dílo zkázy bylo dokonalé! Můj syn sedí na hromadě ovoce a zeleniny, která se více či méně poškozená rozkutálela na metry daleko, v ruce má igelitový sáček s rajčaty připomínajícími spíše kečup a vydává z otevřené pusy takový kravál, který by leckterého psa zahnal do boudy. Navíc se ještě počůral, ale nic jiného se mu už, zaplat' Bůh, nestalo. Záchranářské četě, která se snaží dostat přes jezírko rozbité zeleniny k mému synovi, zřejmě připadám až překvapivě klidný. Už mám totiž nějaké ty zkušenosti s tím přístupem "přestaň brečet nebo ti nasekám", takže vím, že je dobrý akorát tak pro sousedovic kočku.

Míšův řev nepřestává nabývat na intenzitě.

„Asi uteču z domova“, prolétlo mi hlavou při pohledu na otevřenou pusinku, ze které kapou sliny a na jeho počůrané zánovní kalhoty. Uteču, změním si jméno, najdu si práci jako čistič bot nebo roznašeč novin, jenom už nechci mít nikdy nic společného s tříletými dětmi!

Míša neustále křičí a neurvale se snaží zamezit záchranářské práce. Trvalo hezkou chvíli, než ho vyprostili. Ze všech stran se hrne účast a slova útěchy, a když mi onen statečný mladík od pokladny, který se prodral až k vrcholu té zelenino-ovocné hory, podal tu ubřečenou, poslintanou a počůranou hromádku nešťestí se sáčkem s rozmačkanými rajčaty v pravé ruce, nevěděl jsem najednou, jak se mám chovat.

Pak už jsem jen seděl v autě, Miša mi vzlykal do náruče a mně vůbec nevadilo, že je má peněženka lehčí nejen o cenu nákupu, ale i o náhradu škody, o kterou se můj synek tak hezky zasloužil.

Když mi v náruči i usnul a já ho doma uložil do postýlky, díval jsem se na jeho ušmudlanou tvářičku a už se mi nechtělo utéct. Nikam. Ani na jih ani na sever, prostě nikam. Chtělo se mi být tady a dělat tátu tomuhle mrňousovi.

I přestože můj tříletý synek občas nefunguje tak jak by měl, budiž mu odpuštěno. Je to přece moje dítě. A děti si vychováváme k obrazu svému. A i když se nám to někdy trochu neveče, je s nimi aspoň legrace. Tedy, někdy.

Noční hra

Hvězdy svítily neobyčejně jasně. Na spousty uschlého barevného listí se zvolna snášel měkký vlhký sníh. Starý prošeďivý zajíc seděl u nízkého dřevěného stolku, uskrákal bílou kávu a občas si tlapkou poškrábal kdysi dávno rozervaný levý slech. Venku se ozval chraptivý přerývaný kašel, tiché zaklení a pak hlomozně zabouchání na dveře. Zajíc si dolil kávu do svého špinavého šálku. Dveře se prudce otevřely a dovnitř vpadl statný ježek. Do tmavé místnosti na okamžik nakoukly hvězdy a ve vzduchu zavířilo pár sněhových vloček. Ježek s rozpačitě trásl v chodbě, hleděl na zajíce přes polámané bodliny a pomalu z něj stékalo bláto. Pak se odhodlal a vykročil ke stolu. Posadil se naproti zajíci a položil před sebe na stůl dlouhý nůž se zubatou zčernalou čepelí. Zajíc mu nabídl šálek a nalil kávu. Ježek šálek opatrně očuchal a zhluboka se napil. Zajíc se ušklíbl a vytáhl černý sametový váček převázaný rudou nití. Rozvázal ho a vysypal na stůl několik tmavých oblázků. Chvilí na ně hleděl a potom je odsunul k ježkovi. Ježek je shrnul pod stůl, přehraboval se v nich a nakonec něco položil na stůl, nechal na tom tlapku a tázavě se podíval na zajíce. Zajíc se ponuře usmál a nadrápal na stůl tři rýhy. Ježek vytřeštil oči a křečovitě odtáhl tlapku zpět. Zajíc si k sobě přihrnil tři oblázky a položil na ně obě tlapky. Ježek se roztrásl, vyškubl si jeden osten a váhavě ho položil na stůl. Zajíc zvedl tlapky a pod nimi neleželo nic. Ježek spadl ze stoličky, táhle zavyl a s šíleným výrazem v očích vyběhl ze dveří. Zajíc si povzdechl a štítivě zarazil nůž do trámu nad sebou. Dolil si kávu a venku jemně a tiše sněžilo.

Rabbit

Nejhlubší otázka je PROČ.
A ta je zakázána.

prokletý básník

Šel. Neví kdo, neví kam a neví v čem. Pruhovaně mlaskl. Jeho krok vystříhnutý a slepený z časopisu ABC ho doprovázel. Nebylo úniku z té papírové klece. Zámek byl z hélia a klíč neexistoval. To však nevadilo. Ani ostružina vyrobená z té nejnechtutnější atmosféry však žádnou změnu nezaznamenala. Ale to už se v protichodu lenivě válel pomačkaný utěrník. Ignoroval ho. Jediné, čeho si všiml, byly hnědé porcelánové lampičky, které dokonale imitovaly pisoáry. Neměly odtok. Tak to chodí. Naskočila mu koňská kůže. Její náskok byl asi dvě minuty a byl doprovázen hlasitým skandováním nedaleko stojících ledních medvědů. Využil toho a nastrouhl jim mražené tuleně. Guten Appetit! Kde se vzal, tu se vzal, hned se zase zakopal. Ach jo.

Ne, neuvědomil si, že je to konec. To neměl dělat. Dál už byla jen závora.

EPILOG

Rádio zpívalo. Zpívalo summer day nebo zamrdej. Nedokázal to identifikovat. Nuancionalismus nebyl jeho silnou stránkou. Aha, aha, aha zamrdej...

Milena a Luděk

POKUS O PŘELOŽENÍ NEPŘELOŽITELNÉHO ANEB INDIÁNSKÁ POEZIE VE VELICE VOLNÉM PŘEKLADU RODILÉHO ČECHA

Místo předmluvy

Remember, that you are this universe
and this universe is you
Joy Harjo(Creek)

ANDREA ENDRESSE ,Yaqui

Všichni ti tmaví ptáci
mimo jednoho
se zvedli z řeky
zanechali jenom nehybnost
svého jazyka

All the dark birds
but one,
rush from the river
leaving only the stillness
of their language

JIM BARNES ,Choctaw

Můj otec mi řekl,
jak mám zpívat: Vlku, hledal
jsem Tě dlouho - víš ,jak schovat
svoji skvrnitou kůži za nejtemnějším větrem

This my father taught
me how to sing: Wolf, I look long
for you - you know how to hide
your scrawny hide behind the darkest wind

LANCE HENSON ,Čejen

A po dlouhé cestě
tě obklopí ticho
poznáš ,že je zima
podle toho ,jak se tvé sny
chvějí jako kameny
když vítr vane skrz

And after a long time travelling
you enter a silence
you will know it is winter
by the way your dreams
tremble like stones
when the wind comes through

PETR MODRÝ OBLAK

klan Želvy ,kmen Jestrábů
Větry jsou tmavé chodby mezi
hvězdami
vedou skrz vířící prázdná místa
obklopená zárodky myšlenek
a živou tvořící silou

The winds are dark passages
among the stars
leading to whirling void pockets
encircled by seeds of thought
life force of the Creation

SIMON J. ORTIZ ,Acoma Pueblo

To zvíře ve mě se přikřičilo ,
znehynělo ,
oči hledí do daleka ,čekají waiting
až se zase něco pohne . Obloha je divoká,
bezedně modrá a zvíře
i já čekáme ,co protne obzor naší
budoucnosti

The animal in me crouches, poised
immobile,
eyes trained on the distance, waiting
for the motion again. The sky is wide ;
blue is depthless; and the animal
and I wait for breaks
in the horizon

HAROLD LITTLEBIRD

Hodiny nemohou měřit náš čas,
protože ho měří tep našich zpívajících srdcí

...there are no clocks to measure time
but the beating of our singing hearts

translation ZIP 1995

Napůlpohádka z lesních samot

Prý napiš pohádku. To si vzpomněli na toho pravýho. Snad abych se představil. Jmenuju se Timoj, svým věkem vás do rozpaků uvádět nebudu. Bydlím v malé jedůvce na kraji, spíš na vnitřním kraji lesa, u palouku, nad kterým nikdy nepadají hvězdy. Za dvěma okny na vás mrkne malá komůrka neuklizená tak akorát. Pod jedním z oken stojí stůl, dvě židle, to kdyby sem někdo zabloudil, kamínka stojí v rohu, i tak dost kouří, ale vařit se na nich dá. Na stole je starý tisový kořen místo svícnu, u stropu visí petrolejka (kdysi tam visíval lampión, ale ten jednou v průvanu uhořel). O policiče na knihy, nádobi, koření a takové ty věci už jsem se zmiňoval, že? Na co jsem ještě zapomněl? Na postel jsem nezapomněl, ta je na půdě, kdyby byla dole, to už bych musel nechávat boty přede dveřma. No a tady já jsem doma. Nebydlím tu sám, samosebou. Mými třemi společníky jsou Truskavec, Blešník a Peprník, tři huňáci ani nevím jaké ráce. Za ta léta jsme si na sebe zvykli. Je nám spolu veselo, veselo i smutno. To víte starosti, má každé. Jestli se urodí dost měsíčního svitu, aby měla pálenka kalinka říz, rosa aby stihla ráno co ráno dozrát, abych měl na zimu dost mátové vůně proti rýmě, však víte. A teď prej abych napsal pohádku, pro mě to prej nebude žádná štrapáce. Jojo, pro mě. Vždyť já už se pěkných let z lesa nehnul, copak já můžu vyprávět za pohádky. Vždyť já v životě nejel tím vlakem, já se ani s telefonem nedokážu domluvit (či jak se to jmenuje), tak jakýpak zázraky, no. To co se děje u nás, to už dávno nikoho nezajímá. Třeba co šeptá Všudybyl vítr stromům do spání, jak vám vnoci svítí pařezy na cestu, když párkrát okopnete bloudivěj kořen, nebo jak ptáci ze spánku tikají, když se jim zdá o jaru. Nebo ty rozprávky co vede Meluzína se starou Vrbou na břehu rybníka Špěníka. Tohle každé zná, koho by to zajímalo, natož aby to bylo pohádkové. Ledaže bych vám vyprávěl o tý malé, smutné, co přišla tenkrát s větrem. To už je pěkných pár úplňků zpátky, jak to tenkrát bylo?

To bylo takhle navečír, padl soumrak a já šel provětrat ty své tři rošťáky, oni pak mají v noci klidnější spání a i trávě to prospěje, když jí občas trošku provětráš srst. No a jak se vám v té trávě proháněli, ozvalo se najednou od kraje, jak stojí zimnář, takový krátký napůl nazlobený, napůl uplakaný „ouvejouvejouvej“ ... a ticho. Ti tři, ti si toho ani nevšimli, ale já jsem se tam šel podívat, kdože to tam tak nařiká. Zdálo se totiž nebylo nikoho vidět, až teprve na pět kroků jsem ji uviděl. Seděla vám tam v tom jasanovém listí taková roztomalická holčička, dvacet by se jich vešlo do nůše. V pase byla outlá, nožky měla jak rákosový stýblo a ruce jakbysmet. Vlasy dlouhý jak veverčí ocas, ale hebký tak, že to větru nedalo a pořád si s nima hrál, ale ty oči, kdybyste viděli ty oči. Jako když v zimě v noci mrzne až ve studánce praští, zrovinka tak tmavě křišťálový a hluboký. Stál jsem tam a nemoh jsem se od těch očí utrhnout.

„Co koukáš, padědouchu?“, znělo to jako pohlazení jalovcovou větví, ve chvílce jsem se vrátil zase na zem.

„No, co bych nekoukal, když je na co?“, byl jsem znova ve formě.

„Koukej si koukej, za chvíli už nebudeš mít na co“ další jalovcová větvíčka.

„Ale kam ten spěch, že už jste na odchodu, vaše drobnosti?“

„Jo na odchodu ... a navždycky“ dupla si.

„To se ti tady brzo přestalo líbit“.

„Přestalo nepřestalo, až támhle nad tím bukem vykoukne Měsíc, proměním se v houbu Phallus impudicus a ještě zítra ráno si na mně smlsne první veverka, co půjde kolem.“

„Jářku, proč?!“ spráskl jsem ruce (v duchu).

„Protože smečka, co se tu prohnaná před tebou mi vytrhla můj závoj a roztrhala ho o támhleten šípek na maděru a bez závoje už nepatřím mezi lesní víly a do rána ze mě bude Phallus impudicus, v lepším případě“ a z ledového křišťálu je jíh očí odtála velikánská slza a skoulele se mi knohám, kdeji hlína potichu vypila.

„Blešník, Truskavec, Peprník“ spráskl jsem ruce teď už doopravdy. „PeTruBle!“ zapískal jsem na ty darebáky. „Podívejte, co jste provedli!“ Tvářili se, že je jim to líto a jestli by to

mohli nějak napravit. „Těď to za vás musím napravit, to se ví, že něco vymyslím“ a začal jsem se drbat na hlavě. Stála tam jak hromádka neštěstí a křišťál už skoro všechn rozťal. „Víte co, Měsíc ti bude cobydup, pojdte já vás schovám k sobě pod vousy a noc můžete přečkat u mě v chalupě, když zavřeme okenice, nikdo to tam nahore nepozná...“

„Ty si myslíš, že můžu celej život strávit mezi čtyřma stěnama, já jsem víla a ne takovej páprděda jako ty, to se radši rovnou proměním v Phallus impudicus, aťto mám za sebou“ řekla, a pohlédla na korunu buku, kterou už pomalu začalo probleskovat stříbro přicházejícího Měsíce. Podíval jsem se na ní, pak na buk, pak ještě jednou, pak jsem ji bleskem popadl do pravý ruky, schoval ji do vousů, levou rukou jsem ze šípku sundal zbytky toho nešťastného závoje, zmuchlal ho do kapsy a za chvíli už jsem ten závoj rozmuchlával na stole vedl té tvrdohlavé smutečnice. Okenice už byly zabedněné a Měsíc trousil po nebi první hvězdy. Tři provinilci leželi v rohu na svém místě a dělali, že tam nejsou. Zvědavě se rozhlížela „ještě že's mě tam nenechal, dědulo pendulo.“ No prosím, vyznejte se v ženský.

„Máš to tu pěkně malý, útulný, žiješ tu sám?“

„Kdepak čtyři tu žijem,“ ukázal jsem hlavou do rohu.

„Hm, takže sám,“ broukla si pro sebe a začla si pohrávat se zbytky závoje. „Stejně nevím k čemu to bylo,“ řekla už nahlas.

„Co? To že jsi teď tady a ne houba?“ osmělil jsem se a přešel na tykání.

„Hm,“ podívala se na mně a já se zase začal propadat do hlubin nehlubších.

„Neplač pro ráno, když je večer.“ probral jsem se, „dáš si něco k jídlu, či k pití?“

„Ani ne, díky, spíš kdybys měl nějakou dobrou vůni na kouření.“

„No víš, já na tohle moc nejsem, ale něco tu mám, zbyla mi tu dubová kůra s příchutí medu po jednom trpaskřítkovi, co tu zimoval, ale to pro tebe moc šmakovný nebude, co?“

„Jejda, to by mě položilo, to kdybys měl třeba bouřkový lístky, nebo chmýří z pampelišek, to by byla jiná,“ slastně přivřela oči.

„To ti neposloužím, ale kdybys chtěla, mám tu ...“, „ne, díky, ze všeho nejvíc jsem ospalá, jeden úplněk jsem protancovala, dneska jsem chtěla jít spát ještě před Měsícem a dopadlo to tak, jak to dopadlo,“ vzdychla při pohledu na ten nešťastnej závoj.

„Tak víš co, já ti připravím spání, mám tu starou bedničku, dřív jsem do ní ukládal chmýří z pcháčů, když měli mít myši mladý, tam se ti bude spát, jak bna mlhovým polštáři, počkej až ti ji vystelu vousama ...“, „hm“, hladila závoj a v myšlenkách už z ní určitě byla houba.

„Hele a to je ten závoj opravdu taková zázračnost, abys bez něj nemohla být, co kdybych ti sehnal novej.“

Smutně se usmála, „Tohle byl pravý závoj lesní víly, co je tkanej o svatojánský půlnoci, když je úplněk, z měsíčního svitu a vodního oparu nad nehlubší tůň v Království lesních vil a jim blízkých, ten dostane každá víla do vínku od samotné královny. On tě chrání před lesními duchy temnotemníky a dává ti sílu na všechny lesní tancovačky. To není obyčejný klůček, co utká kdejaký pavouk.“

„A co kdybych ho zkusil vyspravit, mám tady ještě zbytky chmýří babího léta, tím by to snad šlo.“

„Ty bys to dokázal?“ V jejíh tůňkovejch očích se zatřpytila malá perlička naděje.

„Zkusit to můžu.“

Chytil jsem poslední letošní mouchu na okenním rámu, vyškral se na půdu. Nad postelí jsem zaklepal na pavučinu pavouka Křížáka.

„Copak mi neseš dobrýho, Timoji?“

„Jednu mušku pro starýho kamaráda.“

„A co za to?“

„Špulku nejjemnějších pavoučích nití na tu nejfajnovější práci.“

„Může bejt“ a dal se do práce.

Když jsem se vrátil, maličká už podřimovala.

„Víš co, já tě uložím, než se do toho pustím.“ Neříkala nic. Rozčísl jsem vousy na dvě duchny, jednu prostřel do krabice, z pcháčového chmýří jsem načechral polštář, uložil ji a přikryl druhou peřinou.

„Já si před spaním přece jen zakouřím, máš tu dubovou kůru?“

Vyndal jsem lojníčku, zapálil ji a na sítku z motýlých křídel nasypal trochu kouřeníčka. Vzala si stéblo a lačně natáhla. Očka se jí rozzářila ještě o trochu víc. Konečně jsem našel tu nejtenčí ježčí bodlinu, navlékl nit hned napodruhé (i přes můj věk mi oči stále slouží).

„Jak ti vlastně říkají, drobníčko?“

„Atropína.“

„Pěkný jméno, tak akorát pro vílu.“ Rozložil jsem závoj a přiložil první záplatu. „Ale nejsi zdejší víd, ještě jsem tě tu neviděl.“

„Já nejsem zdejší nikde - pořád na cestách.“

„A co rodiče?“

„Ále, já vlastně nejsem ani pořádná víla, táta je vodník a máma byla normální rusalka. Dopadla jako já málem dneska. Jednou na velkém reji si závoj odložila do trávy, a když se pro něj vrátila, byl tentam. Ráno ji rozšlapal houbař. A táta? Bydlel na řece v Železnejch horách. Jenže pak pod ním postavili přehradu a nad ním město s továrnou. Ryby mu odtáhly, lidi z něj měli legraci, ztratil klid i hrdost. Teď je v Kolíně na Labi pod lihovarem. Svý poslední ryby mění s chlapama za špiritus a pije a pije. Čistá voda by ho otrávil, kdoví, co je s ním teď. Pěkněj rodokmen, víd?“ Natáhla z dubové kůry.

„Pěkněj, pěkněj. A jinak nemáš nikoho?“

„Koho? Jsem pořád na cestách, jakmile se vítr zvedne, už mě to táhne dál, neporučím si. To víš, občas je mi smutno, že na mně nikdo nečeká, ale kdo by o takovou poletuchu stál, pořád čekat, až se vrátím. Zase na druhou stranu, jsem volná jak ten vítr, můžu si dělat, co chci, nemusím se strachovat, že až to se mnou skončí, že z toho někdo bude mít těžkou hlavu. Není to žádněj skvělej život, to ne. Až mě to jednou pustí, usadím se, najdu si nějakou bajdu, jako máš ty, třeba se i najde nějakěj citově založenej pidiskřítek ... Ale to jsou jen takový řeči. Stejně skončím jako máma. Radši toho nechám, pojďme se radši bavít o tobě. Ty jsi byl pořád tady, sám, nikdy ses netoulal?“

„Netoulal. Jednou jsem objevil tuhle jedůvku a usadil se tu, to už je tak dávno, že si ani nepamatuju, co bylo před tím. Tenhle les, to je celej můj život. Znáš tady každou pavučinu, každěj kámen. Mám tady Blešníka, Peprníka, Truskavce, občas se zastaví na kus řeči vandrák, nabo zatoulanej dřevorubec. Vlastně mi tu nic nechybí. To víš, občas to na mě taky sedne, jít se podívat, co je tam dál ze Špeníkem. No jo, jenže co by si tu beze mně všichni počali a co já bez nich. Já sem hojt patřím, jako ty buky kolem, já už bych nemohl žít jinde, starej strom taky nepřesadíš. Kdepak, takovej život by pro mě nebyl. A že jsem sám? Nemá každěj to štěstí, aby se mu dostalo všeho. Ostatně, třeba se sem někdy zatoulá nějaká ...“ Z hlasitého uvažování mě vytrhla vůně pálicího se čehosi. Atropínka spokojeně podřimovala, dubová kůra pomalíčku dodoutnávala a žhavá špička stébela právě začala hltat mé vousy, taktak jsem je stihl uhasit. Víla jedna sakramentská, jeden se tu na chvíli zasní a ona mu málem zápalí chalupu. Ani ji to nevzbudilo. Spala zachumlaná ve vousech a spokojeně se usmívala. Možná se jí něco pohádkového zdálo. Kdoví, kdy naposledy mohla naposledy takhle klidně spát ...

Trošku jsem se naklonil k zavřeným očím a potichu zašeptal : „Chtěl jsem ti jen říct, že až budeš mít cestu kolem, klidně tu můžeš zase přenocovat.“

Zbývalo mi pár stehů na poslední záplatě. Tak, ještě překousnout nit ...

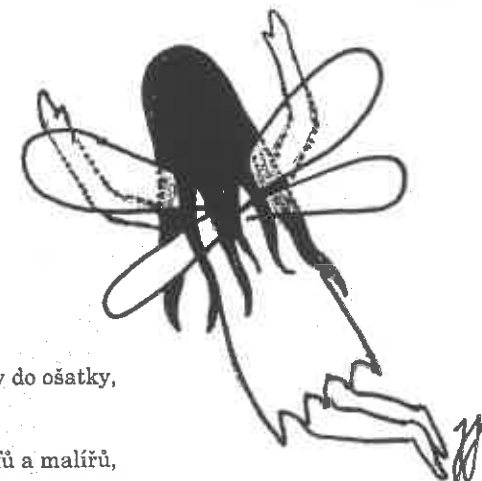
Ráno jsem se vzbudil o chloupínek později, než se budívám, to ty zavřené okenice. Z rohu už na mě pokukovaly tři páry očí. Promnul jsem si oči a pohládlí vous. Pak jsem se teprve probral. Podíval jsem se na stůl. Bedna byla prázdná. Atropína nikde, závoj jakbysmet. Na stole bylo popelem z dubové kůry napsáno: „DĚKUJU, DĚDOBRODĚJI !“ Otevřel jsem okno. Venku se právě protahoval nový den.

Nikdy už jsem ji neviděl. Popel jsem zamezl, vousy mi dorostly, jediné, co mi po ní zbylo, byl vlas, co jsem našel zamotaněj ve vousech. Ježčí bodlinu, chmýří babího léta a pavoučí nit mám schované v šuplíku, co kdyby ...

Tak to bylo moje vyprávění. Ani to nemělo šťastnej konec.

Vždyt jsem vám říkal, že na pohádky nejsem.

Timoj

Jaký je podzim ?

Jaký je podzim?

Barevný a sladký.

I ošklivý, blátivý a chladný,
vrací se nezván každoročně zpátky.
Ubíhá rychle, jen co spadaly hrušky
a co babička sesbírala poslední švestky do ošatky,
už listy začaly žloutnout a padat
a říjen slavil první svátky.

Stává se středem zájmu všech fotografů a malířů,
snad pro svou pestrost, barvy duhy,
ukryté v troše spadaneho listí,
co nekoupil bys ani za pár halířů.
Ach ten podzim, je plný babího léta,
které s sebou vítr nosí

a posledních květin, co se krčí v trávě
a víl, co tančí při úplňku bosa.
Jejich tajemných písní, něžných melodií,
při nichž je slyšet jejich smích,
kdybych se v spěchu nezastavil,
nikdy pěvšiml bych si jich.

Podzim je krásný i když prší,
tém polonahým stromům a keřům kapky sluší,
jemně když spadnou na čepele listů
a po nich sklouznou do trávy,
jsou jako slzy smutku nad uplynulým létem,
stírané shrnutými rukávy.

Ranní mlhy, co moc studí
a pak i první stopy jitřní jinovatky,
a pobledlé slunce, co ji vrací zpátky
a ospalý metař bez práce,
když listí je plný i koš na odpadky.

Jaký je tedy vlastně podzim?

Myslím, že na to, abych to řekl,
je příliš krátký.

Amfórka

Z vlastní kuchyně

Milí čtenáři, rozhodli jsme se do našeho časopisu zařadit i kuchařskou rubriku, neboť předpokládáme, že většina studentů žije na kolejích, a je tedy nucena čas od času něco uvařit.

Tato rubrika by měla obsahovat různé recepty, ať už pro život na kolejích "smrtně" důležité, jako tomu bude v dnešním čísle, anebo jakýmkoliv způsobem (cenou, chutí, názvem, praktičností či nepraktičností) zajímavé. Od příštího čísla bychom rovněž chtěli na pokračování zveřejňovat tradeskancionalistický jídelníček, který si v současné době získává stále větší oblibu v širokých kruzích. Součástí této rubriky bude vždy malá soutěž, jejíž vítěze zveřejníme v následujícím čísle. Samozřejmě uvítáme všechny vaše připomínky, nápady a hlavně - recepty.

Každý nám jistě dá za pravdu, že za dlouhých bezesných nocí ve zkuškovém období je nejlepší věc na světě tekutina svými blahodárnými účinky na lidský organismus známá již ve starověku, čaj. Nemám teď na mysli různé čaje bylinkové a ovocné, i když i ty mají nepochybně své přednosti, ale pravý černý čaj. Opravdu kvalitní čaj pochází z oblasti Číny, Indie nebo Cejlonu, což je všeobecně známo; méně známý je však samotný správný postup přípravy čaje.

Do předem vyhráté konvice, nejlépe porcelánové či skleněné, odsypeme patřičné množství čaje. I toto množství je předem určeno, doporučuje se jedna čajová lžička na jeden šálek, k tomu ovšem ještě jedna lžička na konvici. Čajové lístky necháme ve vyhráté konvici několik minut napařit, teprve potom je přelijeme horkou vodou. Málodko ví, že pro přípravu kvalitního čaje se nepoužívá voda vařící, ale voda o něco málo chladnější.

A zde přichází naše soutěž! Jaká je přesná teplota vody, která se používá pro přípravu opravdu kvalitního čaje? Své tipy zasílejte na adresu redakce do 10.12. Správnou odpověď zveřejníme v příštím čísle. Spařením čajových lístků však ještě příprava čaje nekončí. Velmi důležitá je doba louhování, která se u jednotlivých druhů čaje liší. Všeobecně doporučováno je nechat čaj louhovat po dvě až tři minuty.

Pevně věřím, že pokud jednou zkusíte místo sáčkového čaje uvařit opravdový černý čaj, a dodržíte správný postup, natolik vám zachutná, že si jej budete v hrnečku nosit i k obědu do menzy. Dobrou chuť a krásný požitek Vám přeje

Těra, Syslík

Dračí doupě

Co je vlastně Dračí doupě (DrD)? Je to jedna z celé řady her na hrdiny, her které jsou zvláště v západní Evropě a USA naprostou samozřejmostí. V poslední době se do naší republiky dostalo více těchto systémů, jak z oblasti fantasy, tak z oblasti science fiction. DrD je původní český systém firmy Altar, který však v mnohém navazuje na hru Advanced Dungeons & Dragons (AD&D) americké firmy TSR. Jsou zde však mnohé odlišné prvky, které staví do jiného světla úvahy o plagiátorství firmy Altar, které se v posledních letech objevily.

Je velmi těžké objasnit pojem „hry na hrdiny“ tak, aby čtenář skutečně pochopil o co se jedná. Tyto hry hrají miliony lidí na celém světě a pro mnoho z nich se staly světem, ve kterém se vžívají do rolí postav z dávných ság a pověstí. Fantazie umožňuje stát se kouzelníky, válečníky, nejruznějšími dobrodruhy a udatnými reky, procházet zeměmi mýtů a legend, zeměmi, kde je magie skutečností. Ne nadarmo existuje v USA označení „sword & sorcery“ - meč a magie, které je možno chápat jako určité symboly světa fantasy.

Zážitek z hraní DrD a vlastně všech her na hrdiny tedy závisí na fantazii hráče, jak se dovede vžít do role postavy, kterou hraje, jak si dovede představit místa, kterými prochází, i děje, které se tam odehrávají. Velmi též záleží na tzv. „pánu jeskyně“ - hráči řídícím celé dobrodružství. Jedině on má přístup ke všem pravidlům a ke všem znalostem. Hráči, hrající určitou postavu, samozřejmě znají její schopnosti, ale neví nic např. o schopnostech ostatních postav. Dokonce se říká, že čím méně toho hráč ví, tím více se baví.

Je ovšem pravda, že kdo nikdy v životě nehrál žádnou fantasy hru tohoto typu, to nemůže pochopit a nemůže tomu uvěřit. Mnozí lidé, pro které se stal svět z knih J.R.R.Tolkiena, R.E.Howarda i mnohých dalších druhým domovem, nemohou uvěřit, že se mohou stát součástí právě těchto světů. Zbývá jediná možnost: zkusit projít Dračím doupětem a zažít vše na vlastní kůži.

Wyvern

O knihách vážně i nevážně

V této rubrice bychom Vás, milí čtenáři, chtěli seznamovat s knihami, které v nedávné době vyšly, anebo které jsou pro tisk připravovány. Dále bychom chtěli uveřejňovat recenze a od příštího čísla připravujeme vydávání bombastického seriálu na pokračování. Na závěr našeho malého úvodu bychom chtěli podotknout, že se jedná o značně subjektivní výběr.

Nové knihy

Marie de Saint-Exupéry: Já a můj syn

Devadesát dopisů, črty a deníkové zápisky francouzského letce a spisovatele (1900-1944), jednoho z největších humanistů tohoto věku, uspořádala autorova matka.

Charles Bukowski: Ženy

Dlouho očekávaný a neznámější román vynikajícího amerického spisovatele, od jehož narození uplynulo v srpnu 75 let. Zemřel 9. března 1994.

Zygmunt Bauman: Úvahy o postmoderní době

Autor se v pěti esejích zabývá sociálním smyslem a podstatou sporu o postmodernitu, proměnami životního stylu a osobnostních vzorců chování, velkoměstským životem, způsoby zacházení s tělem a především současnými a budoucími osudy mravnosti.

Jennifer Grenneová: Vlíčí romance

Mary Ellen Barnettová si potřebuje vyléčit zlomené srdce. Odstěhuje se ze slunné Georgie do zasněžených lesů severního Michiganu. Místo klidu ji však čeká setkání s biologem Stevem Rawlingsem. Dokáže jí tento muž vrátit sebevědomí?

Fjodor M. Dostojevskij: Idiot

Kníže Myškin, velká postava ruského klasického románu, přichází zachránit společnost svou citlivostí ve vztahu k druhému člověku. Z ústraní švýcarské vesnice se vrací do morálně otrlého světa velkých a mocných, mezi upadající ruskou šlechtou. A zde začíná tragický osud jeho poslání.

J.R.R. Tolkien: Kniha ztracených pověstí I

Knihy ztracených příběhů jsou prvním krokem v "dlouhodobém" pohledu na Středozemi a Valinor, kdy velká zeměpisná rozšíření, jež vytlačila Beleriand ze středu na západ, kdy Nejstarší dny nekončily potopou Beleriandu, neboť ještě nebylo Věků světa...

Ladislav Fuks: Moje zrcadlo

Vzpomínky, dojmy, ohlédnutí.

Bohumil Hrabal: Naivní fuga

Šetnáctý svazek Sebraných spisů obsahuje texty, které autor sestíhal z textů jiných pisatelů, nejčastěji anaonymních a přijal je "za své". Většina textů je publikována poprvé.

James D. Watson: Tajemství DNA

Příběh jednoho z největších objevů dvacátého století. Příběh o vědě, vědci, vědecké politice, Cambridgi, Londýně, Paříži, týmové práci, invaliditě a genialitě.

Karel Kyncl: V Manchesteru nemají menšestr

Fejetony, reportáže, poznámky, glosy a postřehy známého zahraničního zpravodaje Českého rozhlasu. Autor píše vtipně, pozoruje ostrovní říši a její občany a zaznamenává život Angličanů perem shovívavím i ostrým.

Dennis a Donella Meadowsovi: Překročené meze

Knihy navazují na mezinárodní bestseller Meze růstu a ukazují, že v současném světě už lidstvo některé hranice překročilo, a pokud současný směr a tempo rozvoje zůstanou nezměněny, budeme v příštím století nuceni čelit globálnímu ekologickému zhroutilí.

Recenze

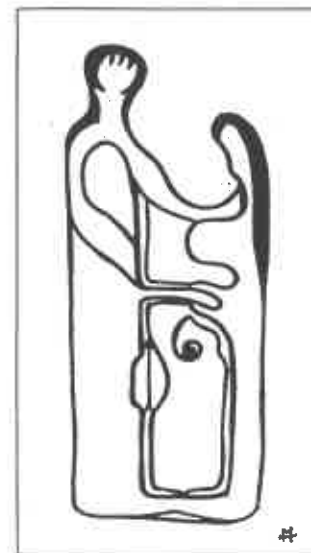
David M. Raup: O zániku druhů

Šestá kniha Edice 21, v níž význačný americký paleontolog zodpovídá otázku, formulovanou v podtitulu: Je Darwinova teorie o přežívání nejkvalitnějších druhů jediným vysvětlením života na Zemi? K problému přistoupil z opačného konce. Zatímco darwinismus se spoléhal na adaptace a postupné vylepšování druhů, David M. Raup se stal - podle předmluvy, kterou napsal jeho kolega z Harvardovy univerzity Stephen Jay Gould - strůjcem zvratu v paleontologickém myšlení. Zaměřil se právě na vymření kdysi nesčetného množství druhů a zkoumá, zda si svůj osud "zasloužily" (špatné geny? nepřizpůsobivost?), nebo zda zmizely násilně, bez vlastního zavinění (např. dopad meteoritů?). Reprodukovat ve zkratce bohatství jeho knihy jde stěží. Stačí říci, že autor analyzuje s mimořádnou erudicí, neomezenou na speciální vědecký obor, toto téma způsobem, který zaujme i naprostého laika, pokud je ochoten a schopen podstoupit malou myšlenkovou námahu. Edice 21 takového čtenáře vychovává.

Těra, Syslík

Gotika v západních Čechách

Projekt Gotika v západních Čechách patří mezi největší svého druhu u nás a je umístěn v Plzni na náměstí Republiky, v ambitu františkánského kláštera a od 24.10.95-28.4.96 je přemístěna do Prahy, do kláštera sv. Anežky České. Zabývá se interpretací výtvarných projevů z období 1230-1530 v regionu západních Čech. Rozdílnost této části naší republiky tkví v tom, že právě zde docházelo ve středověku k prolínání slohových vlivů přicházejících z Bavorska a Rakouska.

Počátek 13. století je charakteristický jen tvorbou architektonických památek (Horšovský Týn, Plasy,..) I přes ztráty během husitských válek zůstává tvorba 14. a počátku 15. století překvapivě bohatou - to platí především pro sochařský fond (asi 30 dochovaných děl). Zvláštní pozornost zasluží sochařská produkce druhé a třetí čtvrtiny 15. století, kdy na Plzeňsku samém docházelo k rychlejšímu přijetí nových výtvarných podnětů. Vrcholným dílem tohoto období je monumentální Kalvárie v biskubského kostela sv. Bartoloměje. Autorem byl vynikající anonymní sochař. Ten stál vedle podobně orientovaných sochařů Hanse Multschera z Ulmu a vídeňského Jakoba Kaschauera na výsluní středoevropského sochařství období kolem poloviny 15. století. Počátkem 16. století se v Plzni objevila další osobnost neznámého jména - sochař vyučený v Sasku, nazván Místrem týneckého Zvěstování. Pravděpodobně se stal jedním z hlavních členů školy sídlící v Plzni nebo jejím blízkém okolí.

V tomto stručném výčtu nelze nezmínit plzeňské zlatnictví. O bohotosi tvorby v tomto oboru nás mimo jiné informuje vybavení kostela sv. Bartoloměje. Představuje nejzachovalejší sbírku u nás.

Tato výstava instalovaná v Praze je navíc obohacena o iluminované rukopisy a některé deskové obrazy.

Veletržní palác

Generální ředitel Národní galerie Martin Zlatohlávek prohlásil na tiskové konferenci, že datum otevření veletržního paláce bude s největší pravděpodobností 13.12.1995, pro veřejnost 14.12.1995. Bude zde prezentováno moderní umění z vlastních sbírek Národní galerie.

Expozice českého moderního umění bude rozdělena do dvou částí: první bude představovat tvorbu umělců Otty Gutfreuda, Františka Kubky, Josefa Váchala, Zdeňka Rykla a Aléna Diviše v období 1900-1960. Druhá část vymezena rokem 1960 výše bude naznačena ukázkou tvorby nejvýraznějších představitelů dobových tendencí: strukturální abstrakce (Medek, Koblasa, Veselý, Kafka), geometrická abstrakce (Sýkora, Demartini, Kratina, Malich), vizuální poezie (Kolář), konceptuální trendy (Kolibal, Kotlík), existenciálněladěná konfigurace (sestry Válový, Zoubek, Kmentová, Janouškovi), nová figurace (Načeradský, Sopko, Slavík, Pauzer). Generace 80.let bude zastoupena díly Kokolii, Strážka, Davida, Nikla, Skály a Gabriela. Počítá se i se zapůjčení děl autorů nejmladší generace.

Pavel Opočenský - Průnik hmoty

V pražském Mánesu byla od 5.8 do 17.9 instalována výstava Pavla Opočenského. Autora inspiroval motiv středověkých střilen k čemuž použil čedičových krystalů. Vedle toho bylo možno zhlédnout dva samostatné projekty. V prvním z nich byly propracovány některé části žulových bloků až na samou hranici soudržnosti hmoty, ve druhém byla práce Opočenského vystavena společně s dílem New Yorkského výtvarníka Jorge Louse Rodrieuze.

Výstavy v Českých Budějovicích

AGJ-U Černé věže: Tomáš Vosolsobě -obrazy, kresby (18.10-19.11)

Syslík

Malý přehled muzikantských povyražení

17.11. Karel Plíhal & Petr Freud

KD Vltava od 19³⁰

23.11. Pokud se chcete namsat opravdu dobrou muzikou, která už přesáhla hranice nejen naší republiky, ale i svého žánru, zajděte opět do KD Vltava na Roberta Křesťana a Druhou trávu

21.11. Poslední pozvánka na koncert z oblasti folku, country a bluegrassu je do Kocertní síně Otakara Jeremiáše na „Návštěvu u Nezmarů“, kde se představí Cimbál classic. Kdo je znáte, chápete, že nemá cenu se o nich moc dlouho rozepisovat. Prostě přijďte si je poslechnout a nasákněte trochou toho jihomoravského temperamentu.

17.11. a 24.11. Tanečníci a tanečnice, pozor! Pokud si nechcete pošlapat nohy při walzu a chache, nezapomeňte na countrybály v Countryonu. Ten první s Weekendem, druhý s kapelou, která si říká Bryčka.

Koncertní síň Otakara Jeremiáše

21.11. Úterý

„Na návštěvě u Nezmarů“

Cimbál classic

20.00 hodin - folkový cyklus

23.11. Čtvrtek

Dobrá večer Quintet

Vokální skupina vystupující bez doprovodu hudebních nástrojů, kdy jeden sólový hlas je doprovázen harmonií čtyř ostatních hlasů.

Interpreti:

Lenka Slavíková, Zbyšek Patůček, Edward Tomas, Jindřich Fritsch, Dana Šimčíková

19.30 hodin

29.11. Středa

Pražské kytarové kvarteto

A. Corelli- Concerto Grosso op.6, č.4

J.D. Zelenka- Concerto in e-moll

J. Mysliveček- Symfonie Es dur

M. de Falla- Noci ve španělských zahradách

J.W. Duarte- Concerto denerratico

Š. Rak- Trio di Bohemia

Interpreti:

Václav Kučera, Jiří Mrhal, Martin Sauer, Marek Velemínský

19.30 hodin

5.12. Úterý

Vánoční koncert

Linha Singers

19.30 hodin

6.12. Středa

„Mikulášská u Nezmarů“

Nezmaři a Třebonští pištci

17.00 a 20.00 hodin

7.12. Čtvrtek

Mikulášský koncert pro 4 ruce

cembalo-varhany

Soler, Bach, Haselbäck, Beethoven, Haydn, Schubert

Interpreti:

Jaroslav Tůma

Giedré Lukšaitė-Mrázková

19.30 hodin

Koncertní síň Otakara Jeremiáše

8.12. Pátek

Předvánoční koncert

Českobudejovický DPS Canzonetta za účasti českého rozhlasu ČB

Sbormistři:

Anna Knotková, Vladimír Vačkář

Varhany:

Karel Ochozka

19.00 hodin

9.12. Sobota

Vánoční koncert

Chorea Bohemica

Legends, koledy a vánoční písně

19.30 hodin

12.12. Úterý

Večer vánočních koled

Trio Asperula odorata

Hana Kubelková-zpěv

Vladimír Drápal-flétna

Jitka Navrátilová-cembalo

19.30 hodin

13.12. Středa

Vánoční koncert žáků ZUŠ B.Jeremiáše

18.00 hodin

14.12. Čtvrtek

Vánoční koncert

Pražský komorní orchestr

Večer Antonia Vivaldiho

Solisté:

Václav Hudeček-housle

Lubomír Brabec-kytara

Jiří Stivín-flétna

19.30 hodin

19.12. Úterý

Česká mše vánoční - J.J.Ryba

Jihočeská komorní filharmonie

20.00 hodin

20.12. a 21.12.

Česká mše vánoční - J.J.Ryba

17.00 a 20.00 hodin

22.12. Pátek

„Vánoce u Nezmarů“

účinkují Nezmaři a

Jihočeská komorní filharmonie

17.00 a 20.00 hodin

25.12. Pondělí

Vánoční koncert

DPS Jitřenka

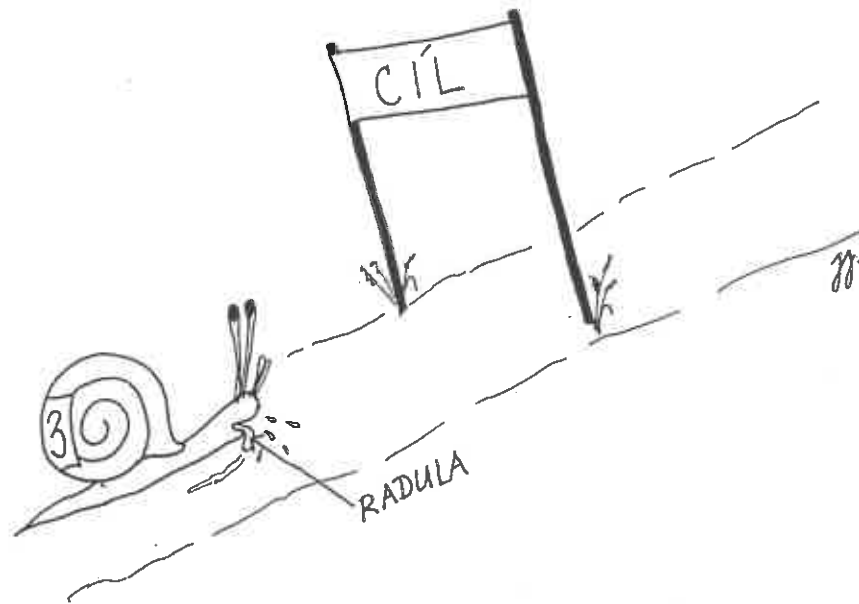
17.00 hodin

Sport

Na této půlstránce chci všem sportovním lidem a nejen jim nabídnout možnosti sportovního vyžití či vybití. Prozatím přináším seznam sportovních aktivit, které lze provozovat na pedagogické fakultě na katedře tělesné výchovy a sportu. Tu můžete nalézt na té samé ulici co Ústav ekologie krajiny a jedná se o velkou bílou budovu (hala) na levé straně ulice směrem do města. K tomu abyste mohli využívat výhod plynoucích z členství (např. slevy na tenis, kurty, vyčleněná část v bazénu atd.) se musíte stát členem VSK Slavia (tzn. získat průkazku). V následujícím seznamu si můžete vybrat z některých sportů provozovaných na KTVS. Jméno u každého sportu znamená člověka, kterého v případě zájmu kontaktujte. Pokud si nevyberete tak tam sedí tajemník pan Mgr. Tomšíček (v pátek od 9.00-10.00) a ten vám jistě poradí.

plavání...odb. as. Mgr. Lohonková
 joga.....Dr. Krejčí
 softbal...Kučera
 volejbal...Mgr. Kouba (muži), Mgr. Hruška (ženy)
 aerobic...Mgr. Ranglová
 tanec.....Mgr. Ranglová
 basket....Dr. Řepka (muži), Mgr. Měchura (ženy)
 lyžování..Feedová
 nohejbal..Doc. Šetrle
 fotbal...na VŠZe Slavia, informace u mne

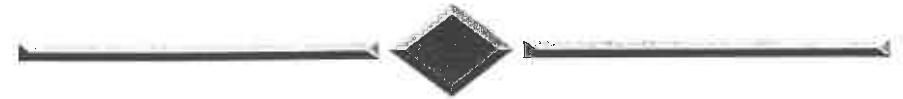
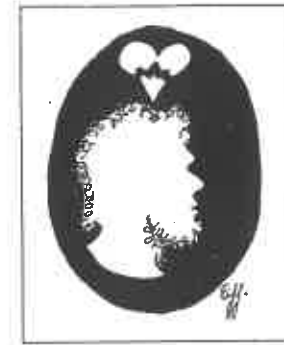
V příštích číslech bych samozřejmě rád zveřejňoval termíny všech možných akcí týkajících se (třeba i vzdáleně) sportu.

Poldiho útulek zlomených srdcí

Trpíte komplexy (nověji koordinačními sloučeninami)? Máte problémy v osobním (případně nákladním) životě? Chcete se zbavit tchýně a strychnin či arsenik se Vám zdá už obehnaný? Nevíte si rady v těžké životní situaci? Hodte své starosti za hlavu, od toho jsou zde jiní. Odevzdejte je na hlavu a bedra odborníka. POLDIHO ÚTULEK ZLOMENÝCH SRDCÍ je tu pro Vás! Na všechny Vaše dotazy odpoví odborník na slovo vzatý, MUDr. Leopold Chlupáček, Dr. Cs., náš přední kardiolog. Své dotazy zasílejte do redakce, nezapomeňte je označit zkratkou PÚZS nebo heslem Poldi. Rád si přečtu, případně otisknu též Vaše zajímavé životní příběhy. Tisk na Vaší straně - to je PÚZS. Těším se na vaše listy.

S pozdravem
 Váš Poldi

Kvíz

V dnešním kvízu Vám přinášíme Názvy sedmi českých měst

Řešení naleznete v příštím čísle (?).

n n	řž
n í n	
n n	
	1000
	Ž1 50+b
s s	
s 5 s	
s s	500b, 500b 100
Ag	550+
	PA

Nevíš co počítí se zastaralým již mlýnkem na mák ?
 Či snad Ti schází patentní Pachtův zubní kartáček ?
 Hledáš partnerku či partnera za účelem života společného, veřejného i soukromého ?
! NEVÁHEJ JIŽ ANI OKAMŽIK !

Svět strosti naší
RUBRICE INSERTNÍ
 a tyto se vbrzku snadno a lehce vyřeší.

Nevíš si rady s jazykem, úpravou či formou svého inserátu ?
 Není nic snazšího nežli poučiti se z klasiků!
 zde tedy, se svolením ctěného autora, p.t. Eberhardt Hauptbahnhofa, několik *tipů*
 aneb: **JAK PSÁTI INSERÁTY**

Či srdce nezajásá
 nad kytičkou ve váze.

Nic však nepodléhá zkáze
 tak rychle jako kytičky.
 Vkrátku sladká jich vůně
 mění se v hnilobný zápach.

Předejděte tomu:
Kupte své milé mražené kytičky !
 Mražené kytičky vydrží,
 Mražené kytičky nezasmrādnu !
 Mražené kytičky do každé ledničky !

Hledáte-li recept
 na lehkou letní večeři,

kupte si korkový špunt !
 Korkový špunt je lehký,
 korkový špunt je sytý.
 Proti zácpě se pojistíte,
 rozmělníte-li jej předem
 na drobné kousíčky.
 (podle přiloženého návodu)

Nevadí, že máte bezcitného muže.

I slzy chutnají sladce,
 přepudrujete-li si tvář

MOUČKOVÝM CUKREM !
 V cukřenkách i pudřenkách
 dodají vám sladký prach
VŠEOBECNÉ SLADÍRNY ŽAMPACH

Přátelské rady pro přispěvatele

Což takhle se nejprve seznámit se strukturou našich rubrik ...

Škola - prostor pro profesorstvo - pro Ně a o Nich (Z.Křenová), komentáře k fungování školy (Z.Klouda K2/210), hodnocení přednášek (T.Francírková K4/609), přehled studentských prací (Z.Klouda), počítače & síť (S.Hruša K4/407, J.Dušek K3/703), ze života (red.), neoficiální zpravodajství (red.)

Věda - vědecké příspěvky (A.Bezdék K4/1008, B.Borovičková K4/808, M.Lavická K4/808, J.Dušek, E.Šimánová K4/808), střepy z vědy (S.Mihulka K2/608, D.Vašková K4/609), info o projektech a grantech (Z.Křenová)

Cesty - info o cestách studentstva i profesorstva a postřehy z cest (M.Vlášková K2/1012, B.Borovičková, M.Lavická)

Vlastní tvorba - poesie (P.Horn K2/608, D.Kaftan K4/806), povídky (J.Soukupová K3/1009), pohádky (S.Mihulka), eseje, články, fejetony (M.Haraštová K4/404, I.Kopáčková místní), z vlastní kuchyně (T.Francírková)

Kultura - hudba (B.Borovičková, J.Soukupová, J.Kysilka K2/412), divadlo (J.Pavlíková K4/710), film (M.Ulej K4/903), výstavy (J.Sulitková K3/1017, S. Uhliarová K3/1017), knihy & časopisy (J.Sulitková, T.Francírková), dračí doupatá & science-fiction (J.Kovalovský K4/210, J.Kubín K2/210), sport (P.Antal K2/921), kardiologická poradna (red.), hlavolamy & kvízy (J.Horník, J.Kysilka)

Inzerce - brigády, výlety, a tak ..., inzeráty studentstva a profesorstva (B.Borovičková, M.Lavická)

Grafická úprava časopisu - obrázky, malůvky, obálka časopisu (J.Jersáková K4/404, R.Drábek K3/322)

Redakční rada - Zdeněk Klouda, Pepa Kubín, Standa Mihulka, Bára Borovičková, Jitka Sulitková, Milena Haraštová

Redakční radu lze kontaktovat na pokojích K2/210, K2/608, K4/808, K3/1017, K4/404 nebo prostřednictvím E-mailu (CINDY, DWORKIN, PLCH, PATERNO, BITOV, LUDY).

Změna téhle struktury je vyhrazena, ale Vy ji samozřejmě můžete ovlivnit svými připomínkami a osobní iniciativou. Za tímto účelem proběhne příští týden anketa o celé Šklíbě.

Budete-li mít chuť i Vy přispět svou troškou do redakčního mlýna, obraťte se na vedoucí jednotlivých rubrik. Ti Vám podají informace o tom jak mají příspěvky formálně vypadat. Dosud ještě hledáme vedoucí některých rubrik, zvláště těch, které jsou vedeny jen jediným člověkem. Uvítáme i případné návrhy na změny rubrik či na vytvoření rubrik nových.

Chceme, aby Šklíba vycházela jednou za měsíc. Uzávěrka pro další číslo je 13. prosince tohoto roku. Na Vaši spolupráci se těší

REDAKCE

Mandragora Samice. Mandragora Femina. Mandragora Alraun.

